

APARTADO C: ANÁLISE DA ACTUACIÓN RETROSPECTIVA DO DESENVOLVEMENTO LOCAL PARTICIPATIVO NO TERRITORIO DE ACTUACIÓN: AVALIACIÓN DOS RESULTADOS OBTIDOS NOS PROGRAMAS ANTERIORES

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

CONTIDO

<i>C. Análise da actuación retrospectiva do desenvolvemento local participativo no territorio de actuación: avaliación dos resultados obtidos nos programas anteriores.</i>	6	C.4.3 Valoración conxunta de cadros e baremo	38
C.1 Análise da evolución dos principais indicadores demográficos, socioeconómicos e de servizos á poboación no territorio do GDR	6	C.5 Datos e indicadores cuantitativos sobre a execución e resultados alcanzados	39
C.2 Diagnóstico territorial recollido nas estratexias elaboradas para os períodos anteriores	9	C.5.1 Cifras globais	39
C.3 Estratexia definida polo GDR para os períodos anteriores .	17	C.5.1.1 Período 2007-2013	39
C.3.1 Estratexia Leader 2007-2013.....	17	C.5.1.2 Período 2014-2020	39
C.3.2 Estratexia Leader 2014-2020.....	18	C.5.1.3 Análise comparativa cualitativa.....	40
C.3.3 Análise comparativa cualitativa dos dous períodos.....	22	C.5.2. Datos sobre os proxectos.....	41
C.4 Concreción da estratexia nos cadros financeiros e no baremo de priorización de proxectos	26	C.5.2.1 Período 2007-2013. Proxectos presentados e executados	41
C.4.1 Cadros financeiros.....	26	C.5.2.2 Período 2014-2020. Proxectos presentados e executados	48
C.4.1.1 Período 2007-2013	26	C.5.2.3. Indicadores para avaliar a execución e resultados	52
C.4.1.2 Período 2014-2020	31	C.5.2.4 Análise comparativa cualitativa.....	60
C.4.1.3 Análise comparativa cuantitativa.....	32	C.6 Balance cualitativo sobre a execución, resultados e impacto do programa LEADER no territorio; grao de cumprimento da estratexia deseñada.....	61
C.4.2 Baremo de priorización de proxectos	33	C.6.1 Avaliación do proceso de participación e da xeración de capital social.....	61
C.4.2.1 Período 2007-2013	34	C.6.2 Avaliación dos resultados e o impacto no territorio.....	63
C.4.2.2 Período 2014-2020	37	C.6.3 Proxectos considerados casos de éxito a destacar	67
C.4.2.3 Análise comparativa cualitativa.....	37		

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Proxecto: Creación do centro comarcal de apoio ao desenvolvemento rural 67

Proxecto: Ampliación residencia Suacasa..... 69

Proxecto: Novos lácteos conservación/promoción 71

C.7 Orientacións e leccións extraídas para o novo período 2023-2027 73

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

ÍNDICE DE TÁBOAS

Táboa 1. Resumo de aspectos clave do GDR.....	9	Táboa 13. Cadro financeiro execución a 31/12/2022 en función dos pagos efectuados.....	40
Táboa 2. Resumo do diagnóstico territorial para os períodos 2014-2020 e 2023-2027	10	Táboa 14. Características principais dos proxectos para Costa Noroeste e EuroEume, 2009-2015	42
Táboa 3. Obxectivos e actuacións definidos na estratexia do período 2007-2013.....	18	Táboa 15. Orzamento aceptado polos GDRs, Costa Noroeste e EuroEume	47
Táboa 4. Obxectivos e actuacións definidos na estratexia do período 2014-2020.....	19	Táboa 16. Porcentaxe pagado da cantidade proposta polo GDR EuroEume e Costa Noroeste, 2009-2015	47
Táboa 5. Actuacións do sector primario, períodos 2007-2013 y 2014-2020	23	Táboa 17. Características principais dos proxectos para Seitura 22, 2014-2020	48
Táboa 6. Gasto público proxectado aprobado da Estratexia 2007-2013 para EuroEume, entre 2008 e 2015.....	28	Táboa 18. Gastos e orzamento proxectados para Seitura 22, 2014-2020. Pagamentos	51
Táboa 7. Gasto público aprobado do programa Costa Noroeste, 2008-2015	30	Táboa 19. Gastos e orzamento proxectados para Seitura 22, 2014-2020. Axudas.....	51
Táboa 8. Cadro financeiro aprobado para o período, anualidades 2017-2023.....	32	Táboa 20. Porcentaxe pagado da cantidade proposta polo GDR Seitura 22, 2014 - 2020	51
Táboa 9. Criterios de selección e baremación de proxectos Costa Noroeste, 2007-2013	34	Táboa 21. Financiamento executado GDR Seitura 22, 2017-2022, e porcentaxe pagada da cantidade proposta para os proxectos de formación e animación.....	52
Táboa 10. Criterios de selección e baremación de proxectos EuroEume, 2007-2013	35	Táboa 22. Proxectos segundo tipoloxía en ambos períodos	52
Táboa 11. Criterios de selección e baremación de proxectos 2014-2020	37	Táboa 23. Proxectos segundo Categoría en ambos períodos.....	54
Táboa 12. Resumo de financiamento executado, GDR Costa Noroeste e EuroEume	39	Táboa 24. UTA a consolidar e a crear por GDR.....	56

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Táboa 25. Indicadores principais para os tres GDRs durante o período de análise..... 56

Táboa 26. Número de proxectos por concellos dos tres GDRS..... 57

Táboa 27. Número de proxectos segundo figura xurídica para os tres GDRS, Costa Noroeste, EuroEume e Seitura 22..... 58

Táboa 28. Socios actuais segundo sectores 62

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

ÍNDICE DE GRÁFICOS

Gráfico 1. Número de proxectos segundo tipoloxía para cada GDR; Costa Noroeste e EuroEume 46

ÍNDICE DE IMAXES

Imaxe 1. Exterior do A Fusquenlla, o Centro de Transformación Agroalimentaria de Cerdido, Moeche, San Sadurniño y Valdoviño 69

Imaxe 2. Exterior residencia Suacasa 71

Gráfico 2. Proxectos por tipo para os GDR53

Imaxe 3. Variedade de queixos elaborados pola cooperativa Campo Capela 72

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

C. Análise da actuación retrospectiva do desenvolvemento local participativo no territorio de actuación: avaliación dos resultados obtidos nos programas anteriores.

Realízase nos seguintes puntos unha análise e avaliación dos resultados obtidos nos programas anteriores, tanto no período **2007-2013** coma no período **2014-2020**

C.1 Análise da evolución dos principais indicadores demográficos, socioeconómicos e de servizos á poboación no territorio do GDR

A partir dos datos recollidos no apartado B, neste apartado destácanse as principais tendencias detectadas na dinámica demográfica e socioeconómica do actual territorio do GDR nos períodos 2007-2013 e 2014-2020.

Os datos máis recentes analizados reflicten unha certa diversidade na **distribución da poboación** neste GDR. Así, vemos que o 34,3% da poboación ocupa o 5,1% do territorio, que se corresponde co concello de Ferrol.

Varios concellos da “**área metropolitana**” posúen unhas elevadas densidades de poboación. Os concellos máis afastados dos máis poboados van perdendo esa densidade de poboación elevada, e presentan números moi baixos. Así, un terzo da poboación habita zonas densamente poboadas ocupando o 5% do territorio, outro terzo habita zonas intermedias ocupando o 11% do territorio, pero o

ultimo terzo vive en zonas pouco poboadas que ocupan case o 84% do territorio.

En definitiva, existe un gran desequilibrio na distribución da poboación, xa que dous terzos da poboación están concentradas no 16,1% da superficie do territorio, mentres que o restante 83,9% da superficie só é capaz de reter un terzo da poboación total, que ten un carácter nomeadamente rural.

Esta situación de contrastes no asentamento da poboación explícase por **diversos factores** que actúan de polo de atracción da poboación. Un deles é que o GDR se atopa no entorno dunha das sete grandes cidades de Galicia, Ferrol, que exerce como polo de atracción do territorio norte da provincia. Outro factor é que cóntase con 13 concellos no litoral costeiro que atraen poboación. Un terceiro factor é o efecto chamada dos concellos limítrofes das grandes cidades, ou dos concellos con actividade industrial.

Así mesmo, se produce un alto fraccionamento na distribución espacial da poboación, pois un terzo da poboación habita zonas densamente poboadas ocupando o 5% do territorio, outro terzo habita zonas intermedias ocupando o 11% do territorio, pero o último terzo vive en zonas pouco poboadas que ocupan case o 84% do territorio. O GDR conta con 3.161 entidades de poboación, que representan o 10,4% e Galicia e o 30% da Provincia. Con 155 parroquias, representa o 16,7% das parroquias da provincia de A Coruña e o 4% das de Galicia.

Doutra banda, obsérvase unha **perda** do 7,41% **da poboación** entre 2010 e 2020, cifra moi superior á media provincial (2,15%) e tamén á autonómica (3,43%). Os movementos naturais da poboación no territorio do GDR reflicten unha zona afectada por unha forte regresión demográfica, cunha taxa de crecemento vexetativo

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

negativa en todos os concellos do territorio, e unha taxa media (-8,02%) que supera con creces a media provincial (-5,69%) e autonómica (-6,50%).

Ademais, obsérvase unha **taxa de natalidade** case un punto inferior á media da Provincia e de Galicia, o que indica un maior descenso da fecundidade e unha menor capacidade de reposición demográfica. A **taxa de mortalidade** é o dobre que a de natalidade e incluso supera en máis dun punto a da provincia e de Galicia, síntoma de poboación envellecida. A pirámide de poboación é regresiva e coincide coa dinámica da poboación de Galicia, de continuado envellecemento. A moso un ensanche progresivo da zona media que se corresponde co rango de idade de actividade laboral, entre os 30 e 65 anos, e un acusado estreitamento nas cohortes entre 15 e 25 anos de xente moza, que reflicte a caída da fecundidade.

No conxunto do GDR, o **índice de xuventude** non chega ao 33%. Está no 10,98%, menos da metade do que sería unha poboación ben estruturada con capacidade de reposición. Tamén constatamos unha alta taxa de envellecemento (264,8%), que supera, en moito, a media da Provincia e de Galicia en máis de 100 puntos. A isto únese unha alta taxa de dependencia do 69,08%, superior a media da provincia e de Galicia, en máis de 9 e de 8 puntos, respectivamente.

Polo que respecta á **electrificación** é case total. Aínda que existen casos, nas zonas máis rurais que experimentan constantes caídas de tensión e diversas dificultades no subministro. En moitas ocasións resultan altamente problemáticas, especialmente cando existen actividades económicas como explotacións agrarias ou turismo rural.

Doutra banda, na área xeográfica de Eume - Ferrol- Ortegal existen uns **ingresos medios por fogar** menores aos da provincia da

Coruña e ao conxunto de Galicia, cunha evolución é negativa entre os anos 2014 e 2020. A provincia de A Coruña é a única que, ao longo do período analizado, se sitúa por riba da media galega de renda, sendo a provincia de maior renda dispoñible por habitante.

O resultado da comparativa 2010-2018 da renda dispoñible bruta amosa unha progresiva mellora da capacidade adquisitiva. Neste indicador existen diferenzas dentro do territorio, xa que o 27 % dos concellos, 5 dos 22, perden no 2010, respecto ó 2018, valores de renda respecto do ano 2010, como no caso dos concellos de Cerdido, Pontedeume, Cabanas, A Capela e Ferrol. Para o ano 2018, o GDR dispón dunha renda dos fogares inferior á galega. Na variación dos valores de renda municipal entre os anos 2010 e 2018, case a totalidade dos concellos están en cifras negativas.

Así mesmo, o territorio do GDR representa o 16,5% da **actividade produtiva** da provincia e o 7,2% do PIB de Galicia. Seis concellos aportan a maior actividade, reflexo da localización de grupos empresariais neses concellos: REGANOSA en Mugaros, MEGASA en Narón, Construción Naval en Fene e Ferrol, Planta de Tratamento de Residuos en As Somozas e Central Eléctrica en As Pontes. De todos eles, o sector enerxético de As Pontes é o que aporta maior actividade económica por habitante, aínda que a tendencia é á baixa. No concello de As Somozas, o peche da industria relacionadas co sector eólico tamén lle está a pasar factura.

A análise do PIB da Zona Densamente Poboada, Ferrol, mostra que é o concello que aporta os valores máis importantes de PIB, aínda que todo o relacionado co transporte e o sector naval está a sufrir un grande retroceso produtivo. Este Concello era o impulsor da economía da área metropolitana, pero pode sufrir tamén un retroceso importante. Tamén Narón, concello onde os últimos anos

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

eran de crecemento en tódolos ámbitos, está a sufrir un importante retroceso.

En resumo, a distribución espacial do GDR é un inconveniente para o desenvolvemento económico e a calidade de vida das persoas que habitan no territorio. Esixe un **esforzo inversor** por parte das administracións públicas, co fin de garantir o acceso a prestación de servizos públicos e dotacións.

Ademais, dado que a maior **supervivencia** non leva aparellada a ausencia de enfermidade ou discapacidade, resulta de especial interese abordar actuacións para mellorar as expectativas de saúde da poboación, con programas de acompañamento da xente maior, co obxecto de garantir a calidade de vida.

Por outra banda, no que respecta ao **sector enerxético**, a puxanza para a comarca de As Pontes, que estaba a desenvolver a central eléctrica, pode sumir a toda a contorna nunha crise económica, non só polos empregos directos que xera, senón por toda a actividade relacionada co transporte de mercadorías e outras, que se está a ver moi afectada. Isto únese ao perigo de retroceso impulsado pola situación económica complexa do concello de Ferrol. Estas situacións requiren unha actuación urxente para amortecer ou reconducir a tendencia, que ademais se verá influenciada por outros sectores, non só locais, senón mesmo de carácter nacional ou internacional.

AXENCIA GALEGA
DE DESENVOLVEMENTO
RURAL

Fondo Europeo Agrícola
de Desenvolvemento Rural:
Europa inviste no rural

MINISTERIO
DE AGRICULTURA, PESCA
Y ALIMENTACIÓN

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Táboa 1. Resumo de aspectos clave do GDR

INDICADOR	DATO
Entidades de poboación (número)	3.161
Número de parroquias	155
Porcentaxe de perda de poboación (2010-2020)	7,41%
Densidade de poboación (habitante/Km ²)	59,11
Habitantes por parroquia	617,27
Porcentaxe de variación da poboación (2010-2020)	-7,41%
Taxa de crecemento vexetativo (2020)	-8,02%
Saldo vexetativo (persoas)	-1.566
Saldo migratorio (persoas)	1.168
Índice de xuventude (2020)	10,98%
Taxa de envellecemento (2020)	264,8%
Taxa de dependencia (2020)	69,08%
Índice de Gini (2016)	0,272
Porcentaxe de fogares nos que os ingresos por prestacións representan máis dun 50% do total dos seus ingresos (2016)	47,63%
Porcentaxe de fogares nos que os ingresos por prestacións representan máis dun 75% do total dos seus ingresos (2016)	40,56%
Porcentaxe de fogares nos que os ingresos por prestacións 100% do total dos seus ingresos (2016)	35,45%
Porcentaxe de fogares con moita dificultade para chegar a fin de mes (2020)	9,54%
Renda dispoñible bruta (2018, euros)	14.228 €
PIBpc (2018, euros)	21.733 €

Fonte: Elaboración propia

C.2 Diagnóstico territorial recollido nas estratexias elaboradas para os períodos anteriores

Neste apartado ofrécese un resumo do diagnóstico do territorio que figuraba na estratexia do GDR para o período 2014-2020 (principais

debilidades, ameazas, fortalezas e oportunidades), destacando os cambios entre ese diagnóstico e o elaborado para a estratexia 2023-2027 (apartado B do documento).

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Táboa 2. Resumo do diagnóstico territorial para os períodos 2014-2020 e 2023-2027

DEBILIDADES	AMEAZAS
<p>Específicas 2014-2020</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Baixa densidade demográfica (inferior á media provincial aínda que superior á media galega) acompañada dunha acusada dispersión co 30% das entidades de poboación da provincia e 10,40% de toda Galicia, que encarece a prestación de servizos básicos. ● A poboación por entidade é moi inferior á media galega e provincial. ● Taxas de actividade e ocupación por debaixo da media galega e provincial e con tendencia decrecente. ● Nivel de renda dispoñible bruta e indicador municipal de renda dos fogares inferior á media galega. ● Excesivo rumbo cara as actividades industriais tradicionais da zona dunha parte dos axentes e institucións que limita a receptividade para a implantación de programas de diversificación de actividades no medio rural. ● Episodios de degradación ambiental importantes; Ría de Ferrol e puntos concretos do litoral. ● Falta de ordenación territorial. ● Escasa capacidade de transformación do produto agroalimentario. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Competencia crecente dos núcleos comerciais e de servizos externos ao Territorio pero localizados nas proximidades, como é o caso da Coruña. Que aproveitan as carencias na oferta de servizos territorial. ● Atracción das cidades próximas especialmente para a poboación moza, cos riscos conseguíntes derivados da consolidación de centros de gravidade esóxenos. ● Deterioro de elementos patrimoniais, carencias na conservación. Reforzado pola ausencia de plans de xestión e uso público. ● A orientación industrial do territorio pode afectar aos valores naturais do territorio, limitando a calidade de vida, e un posible desenvolvemento en base a estes. ● Escasa diversificación da produción forestal, moi orientada á produción de pasta cunha forte competencia internacional e cuns prezos decrecentes. ● A liberalización comercial está a introducir unha espiral de baixos salarios e descenso do consumo que os tratados comerciais internacionais poden aínda acentuar. Isto se traduce en perda da actividade, deslocalización, etc. ● Dependencia da climatoloxía na demanda turística que se traduce nunha forte estacionalidade.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Comúns a ambos períodos

- Elevado envellecemento da poboación e de dependencia.
 - Perda de poboación, tendencia ao envellecemento e dispersión da poboación como característica do ámbito rural no territorio.
 - Dificultade para arraigar poboación; nomeadamente, poboación nova.
 - Especialmente nas zonas máis afastadas, déficit de servizos de electricidade, xestión de augas, saneamento, depuración, TIC e telefonía.
 - Insuficiente poboación con experiencia que conte cun apreciable grao de cualificación profesional nos diferentes sectores.
 - Falta de oportunidades e perspectivas de emprego para a xuventude. Dificultade para a inserción laboral.
 - O emprego e o emprendemento no ámbito rural pouco valorado.
 - Dotación/distribución/acceso insuficiente de infraestruturas e servizos: centros de saúde, escolas infantís, centros de día, Servizo de Atención no Fogar, etc. Esta situación afecta máis ao ámbito rural.
 - Asociacionismo e cooperativismo débil. Existencia de múltiples empresas pequenas localizadas de forma desigual polo territorio. Necesidade de mellorar a capacidade comercial.
 - Escasa diversificación das producións agrarias e forestais. Forte dependencia da especialización láctea e do eucalipto
 - Falta de base territorial (SAU). Dificultade de acceso e ampliación da base territorial en explotacións. Mala ordenación territorial. Escasa concentración parcelaria.
 - A actividade económica tende a focalizarse nos polos urbanos con maior dinamismo e nas áreas asociadas.
 - A estacionalidade no sector turístico condiciona a súa rendibilidade. Debilidade de infraestruturas e servizos que permitan aproveitar o potencial turístico do territorio.
- Crise do sector lácteo.
 - Tendencia ao envellecemento. Marco social que dificulta a conciliación da vida persoal, familiar e laboral. Sobrecarga dos coidados a persoas dependentes sobre o colectivo feminino.
 - Acusado envellecemento dos titulares das explotacións agrarias. Ausencia de relevo xeracional na maioría das explotacións.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Novas 2023-2027

- Dificultade para o relevo xeracional.
 - Baixa rendibilidade de moitas explotacións, derivada da súa dimensión, do custe de materias primas, dos elevados custes de produción, e das dificultades que afrontan para a transformación e a comercialización.
 - Comercio local pouco sensibilizado cara ao produto de calidade/proximidade.
 - Figuras de protección ambiental pouco desenvolvidas. Xestión mellorable do espazo natural.
 - Espazos contaminados. Impacto negativo da actividade industrial.
 - Deterioro e ruptura do tradicional vínculo horta-gando-monte.
 - Presión cara á instalación invasora de macro parques eólicos.
 - Carencia de infraestruturas de comunicación que vertebran o territorio; nomeadamente no rural.
 - Especificamente para o ámbito forestal, superficie insuficiente para competir axeitadamente. Ausencia de industria transformadora; peche de serradoiros. Falta de especialización na transformación primaria do pino e eucalipto.
 - Conflito de intereses entre a produción de eucalipto e a produción agroecolóxica.
 - Banco de terras: pouco impacto no territorio. Falta de incentivos e información.
 - Para o ámbito forestal, a posición de predominio da macro industria como destinatario final da madeira.
 - Necesidade de aumentar a dotación de solo industrial competitivo; especialmente no que toca á opción de aluguer e para instalacións pequenas.
 - Infraestruturas de educación e formación para o emprego:
- Escenario de crise: ambiental, socioeconómica, alimentaria...
 - A dependencia do territorio en materia de enerxía.
 - A capacidade de influencia da gran distribución e as grandes industrias no ámbito agroforestal. O modelo das grandes superficies comerciais.
 - A nivel social non se valora axeitadamente o produto de calidade, proximidade e ecolóxico.
 - Tendencia á “urbanización cultural”, que resta vínculos co ámbito agrario.
 - A complexidade administrativa asociada a requisitos e liñas de axuda.
 - Falta de formación en políticas de igualdade.
 - Ausencia de cultura de participación.
 - O ámbito Municipal; ten un nivel de financiamento insuficiente e debe asumir competencias impropias.
 - Déficit de políticas Municipais orientadas a igualar servizos entre o ámbito urbano e o ámbito rural. Tendencia á centralización dos recursos.
 - Incerteza nas expectativas de futuro.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

- A oferta de ciclos formativos profesionais ten dificultade para actualizarse, polo que non responde á demanda e necesidades máis actuais do territorio.
- Mala coordinación entre o sistema educativo e os Concellos e axentes do territorio á hora de facilitar o acceso e diversidade a unha poboación dispersa.
- Presenza habitual de barreiras que dificultan a mobilidade de persoas con diversidade funcional
- Dependencia das Administracións. Dificultade ante a complexidade burocrática e prazos das subvencións.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

FORTALEZAS

Específicas 2014-2020

- Aparición nos últimos anos de proxectos empresariais innovadores e o papel que poden xogar a este respecto si aproveitamos o efecto demostrativo.
- Presenza de entidades asociativas na área de benestar que suplen en parte as carencias da oferta deste tipo de servizos.
- Importante desenvolvemento do asociacionismo entre os propietarios forestais

OPORTUNIDADES

- Dispoñibilidade e abaratamento de locais comerciais e solo industrial.
- A progresiva implantación das tecnoloxías da información e da comunicación poden xerar novos servizos e favorecer no exterior os produtos locais.
- Dinamismo das entidades culturais do territorio.
- Demanda social de espazos naturais.
- Os incrementos dos custos enerxéticos constitúen unha oportunidade para o desenvolvemento de proxectos que contribúan a suficiencia enerxética das explotacións, empresas e dotacións en base a renovables como a xeración a partir de biomasa. Que ao mesmo tempo contribuiría a ordenación e incremento de valor dos montes.
- Posibilidades do fomento da agricultura e gandeira ecolóxicas, recente creación de plataformas asociativas e/ou de comercialización que apostan polos circuitos curtos e o emprego das novas tecnoloxías.
- Unanimidade en canto a necesidade de corrixir a falta de coordinación e estruturación da oferta turística.

Común a ambos períodos

- A riqueza do patrimonio natural do territorio con ampla riqueza en canto a biodiversidade, e que abre posibilidades de aproveitamento sostible e xeración de emprego verde.
- A existencia do recurso madeireiro. O potencial enerxético dos recursos presentes no monte.
- Elevada produtividade forestal, a escala europea.
- Existencia das IXPs Pemento do Couto, Grelo de Galicia ou Tenreira Galega, con importante presenza no Territorio.

- Localización estratéxica do territorio, coa área urbana de Ferrol-Narón como polo industrial e comercial e a proximidade á rexión urbana da Coruña conectado por estrada coas cidades do Eixo Atlántico así como co resto da Península, proximidade aos aeroportos.
- Os ríos e a súa rede de afluentes como unificadores da vida no territorio, tema e realidade susceptibles de vertebrar o territorio nun proxecto común.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

FORTALEZAS	OPORTUNIDADES
<ul style="list-style-type: none"> ● Recoñecida calidade dos produtos agroalimentarios do territorio. ● Existencia de Asociacións de desenvolvemento rural herdeiras de entidades cunha importante experiencia no marco do desenvolvemento rural. ● Presencia dun rico e variado patrimonio cultural, relacionado con diversas épocas históricas, realmente relevante. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Interese social crecente pola produción agraria ecolóxica, integrada e de proximidade. ● Os fondos LEADER. ● A Lei de Promoción da Autonomía Persoal e Atención ás Persoas en Situación de Dependencia. ● Crecente interese da poboación española e de outros países europeos polo turismo temático, cultural e de natureza. ● Existencia de mercados locais, feiras tradicionais. ● Marca de Garantía “Produto do Eume” que pode amparar as producións agroalimentarias do Territorio e contribuír a súa diferenciación.

Novas 2023 - 2027

<ul style="list-style-type: none"> ● Presenza de espazos ambientais protexidos. ● A iniciativa da creación do Xeoparque do Cabo Ortegal. ● Potencial do FEVE como vertebradores da comunicación entre concellos. ● Territorio con posibilidade de crecemento e diversificación. Presenza de materias primas de calidade, con potencial para sustentar un mellor aproveitamento da cadea de valor e xerar valor engadido. ● Existen posibilidades para a xestión conxunta do solo forestal. ● Territorio con iniciativas e explotacións con resiliencia. ● O coñecemento e a experiencia acumulada polo sector. Polígonos agroforestais marcados na zona. ● Na produción de calidade/proximidade/ecolóxica existe unha relación máis persoal cos clientes, e un mellor coñecemento do medio. ● Os comedores comunitarios como nichos para a ampliación do mercado deste modelo de produción. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Consciencia ambiental crecente a nivel social e empresarial. ● A Axenda 2030. ● Os Fondos Next Generation. ● As políticas Públicas que pretenden poñer terra a disposición de produtores do ámbito agrario; o Banco de Terras. ● Os apoios crecentes á produción ecolóxica. ● A percepción crecente de que o rural supón mellor unha calidade de vida. ● O escenario de transición agroecolóxica. ● O actual escenario enerxético, que leva á necesidade de operar cunha mestura combinada de enerxía. ● Os cuidados e atención a domicilio como nicho de emprego con gran potencial. ● Existe unha sensibilidade social crecente ao respecto da violencia de xénero.
--	--

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

FORTALEZAS	OPORTUNIDADES
<ul style="list-style-type: none"> ● Existen iniciativas de aproveitamento multifuncional do monte asociadas a bases territoriais amplas. ● O Centro de Transformación Agroalimentaria da Fusquenlla, e o seu impacto potencial no emprendemento no ámbito agroalimentario. ● A iniciativa do Monte do Forgoselo. ● Territorio con recursos moi diversos; a escala agraria, industrial, turística, etc. ● A anunciada instalación, na zona de As Pontes, de proxectos industriais de gran dimensión, con capacidade de dinamizar a economía do territorio. ● Presenza no territorio dun tecido de PEMES. ● Na comarca de Ortegal, potencial para a xeración de enerxía eólica. ● Cara ao turismo, patrimonio natural e etnográfico, e posibilidade de acceso a produtos alimentarios “TOP” e de “km 0”. A rede de camiños do territorio; o Camiño dos Arrieiros, o Camiño do Sor, o Camiño de San Andrés, a Ruta do Cantábrico, o Camiño de Santiago.. ● O ámbito dos servizos de apoio á conciliación, aos coidados e a atención a domicilio como nicho de emprego de gran potencial. ● Gradualmente, aumenta a colaboración entre os Concellos do territorio. ● O territorio ten un tecido diverso de entidades e movementos sociais. ● Presenza crecente dos movementos feministas no territorio. 	

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

C.3 Estratexia definida polo GDR para os períodos anteriores

Este apartado inclúe un resumo da estratexia deseñada polo GDR para o período 2014-2020, así como unha referencia aos cambios respecto á estratexia do período 2007-2013.

C.3.1 Estratexia Leader 2007-2013

É preciso sinalar que se produciu un **cambio na estrutura** do actual GDR entre os diferentes períodos das estratexias Leader. Así, para o período anterior da estratexia Leader 2007-2013, a configuración dos GDR do territorio existentes nese momento era a seguinte:

- **GDR-30 EuroEume:** concellos de Cabanas, A Capela, Moeche, Monfero, Pontedeume, As Pontes de García Rodríguez, San Sadurniño. As Somozas, e Vilarmaior.
- **GDR-31 Costa Noroeste:** concellos de Ares, Cedeira, Cerdido, Fene, Ferrol, Mañón, Mugardos, Narón, Neda, Ortigueira, e Valdoviño.

A estes 21 concellos, a Xunta de Galicia, por razóns de ratios de poboación, engadiulle un concello máis, o concello de Miño, que estaba integrado no GDR Mariñas-Betanzos, que agora foi incorporado ao actual GDR.

A actual configuración do **GDR Seitura 22** é a seguinte: concellos de A Capela, Ares, As Pontes, Cabanas, Cariño, Cedeira, Cerdido, Fene, Ferrol, Mañón, Miño, Moeche, Monfero, Mugardos, Narón, Neda, Ortigueira, Pontedeume, San Sadurniño, Somozas, Valdoviño, Vilarmaior.

Esta nova distribución mantén unha coherencia xeográfica, social e económica, xa que as comarcas de Ferrol, Eume e Ortegal comparten infraestruturas terrestres, ferroviarias, portuarias e aéreas, demandadas durante décadas. Este territorio comparte a Área Sanitaria de Ferrol, Xeodestino Ferrolterra, Distrito forestal I, Delegación Xunta, etc.

Indícanse a continuación os **principais obxectivos establecidos nesa estratexia**, así como as actuacións definidas para a consecución de cada obxectivo.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Táboa 3. Obxectivos e actuacións definidos na estratexia do período 2007-2013

	COSTA NOROESTE	EUROEUME
OBXECTIVOS XERAIS	<ul style="list-style-type: none"> ● Frear a regresión demográfica garantindo o mantemento da poboación. ● Elevar o benestar social dos habitantes do territorio. ● Mellorar o nivel de renda da poboación. ● Diminuír a taxa de desemprego. ● Incrementar a actividade económica. ● Valorizar os recursos naturais e culturais do territorio. ● Fomentar a conservación do medio ambiente. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Reforzar a base produtiva agroalimentaria e forestal. ● Fomentar un sector agrario e forestal multifuncional e sostíbel. ● Mellorar a calidade de vida e a economía das zonas rurais.
LIÑAS DE ACTUACIÓN	<ul style="list-style-type: none"> ● Dinamización do sector agrario e forestal. ● Mellora medioambiental e do contorno rural. ● Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Dinamización do sector agrario e forestal. ● Mellora medioambiental e do contorno rural. ● Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida.

Fonte: Estratexia Leader (2007/2013)

Compre sinalar que as liñas de actuación de ambas estratexias eran coincidentes debido a que estas foron establecidas por Agader nas Bases Reguladoras do Leader de aquel período, para encaixar nas mesmas a subvencionabilidade das diferentes actuacións.

C.3.2 Estratexia Leader 2014-2020

A seguinte táboa mostra o obxectivo xeral definido para o GDR Seitura 22 durante o período 2014-2020, así como as actuacións asociadas ao mesmo.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Táboa 4. Obxectivos e actuacións definidos na estratexia do período 2014-2020

OBXECTIVOS ESTRATÉXICOS	OBXECTIVOS ESPECÍFICOS	ACTUACIÓNS
I. Mellora da capacidade de organización da poboación (dinamización social), integración comarcal e mellora de servizos básicos e da calidade de vida.	1. Animar a participación da poboación na implantación da estratexia de desenvolvemento	Actuación 1.1. Desenvolver o Plan de Difusión da Estratexia. Actuación 1.2. Reforzamento do tecido asociativo. Dinamización das Mesas Sectoriais. Actuación 1.3. Capacitar ás asociacións para unha contribución eficaz á dinamización cultural e social do territorio.
	2. Promover a cooperación das institucións e entidades no desenvolvemento da estratexia.	Actuación 2.1. Estímulo á creación de servizos mancomunados e transversalidade das actuacións. Actuación 2.2. Promover a coordinación e o traballo en rede das entidades.
	3. Dotación e mellora de servizos sociais básicos e outros servizos á poboación local.	Actuación 3.1. Apoiar investimentos para a creación, ampliación e mellora dos servizos comerciais.
		Actuación 3.2. Dotación de servizos asistenciais básicos e especializados, dirixidos aos colectivos desfavorecidos.
		Actuación 3.3. Investimentos para a mellora da mobilidade e acceso á servizos para persoas con diversidade funcional e colectivos desfavorecidos.
		Actuación 3.4. Difusión e aplicación das novas tecnoloxías da información e comunicación entre as empresas e a súa utilización básica na poboación do territorio.
	II. Conservación e posta en valor dos recursos patrimoniais; naturais e	4. Recuperación, rehabilitación e mellora do patrimonio

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

OBXECTIVOS ESTRATÉXICOS	OBXECTIVOS ESPECÍFICOS	ACTUACIÓNS
<p>culturais.</p>		Actuación 4.2. Recuperación de elementos históricos, culturais e patrimoniais.
		Actuación 4.3. Promoción e desenvolvemento dos roteiros históricos como elemento integrador do territorio.
		Actuación 4.4. Desenvolvemento de figuras, programas e actuacións de posta en valor que reforcen a xestión e conservación dos recursos patrimoniais.
	<p>5. Apoiar a consolidación e desenvolvemento dos espazos naturais protexidos.</p>	Actuación 5.1. Promover o coñecemento, estudo e intercambios sobre os espazos protexidos.
		Actuación 5.2. Apoiar a figura de custodia do territorio nos espazos protexidos.
	<p>6. Promover a conservación da biodiversidade e a paisaxe.</p>	Actuación 6.1. Rexeneración de espazos degradados e naturalización de infraestruturas.
<p>III. Mellora e diversificación dos sistemas de produción, transformación e comercialización agroalimentarios e forestais</p>	<p>7. Mellora da eficiencia na xestión das explotacións agrarias.</p>	Actuación 7.1. Desenvolver un censo para promover a mobilidade das parcelas.
		Actuación 7.2. Investimentos en proxectos produtivos. Especialmente aqueles de producións respectuosas co medio.
		Actuación 7.3. Promover a eficiencia enerxética nas explotacións.
	<p>8. Fomentar a xestión multifuncional do</p>	Actuación 8.1. Apoiar o desenvolvemento da función produtiva do

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

OBXECTIVOS ESTRATÉXICOS	OBXECTIVOS ESPECÍFICOS	ACTUACIÓNS	
	monte; produtiva, social e ambiental.	monte. Actuación 8.2. Incentivar a valorización de producións complementarias; micoloxía, pequenos froitos, etc. Actuación 8.3. Apoiar accións que fomenten a biodiversidade e o coidado da paisaxe, así como investimentos sociais.	
	9. Mellorar a competitividade dos produtores primarios, fornecendo de valor engadido os produtos agrarios e promocionándoos nos mercados locais.	Actuación 9.1. Potenciar a diferenciación das producións primaria a través do acceso ás marcas de calidade. Actuación 9.2. Promover a transformación produto local. Actuación 9.3. Promover a comercialización en circuítos curtos.	
	IV. Diversificación e desenvolvemento da actividade económica, a través da innovación, co fin de contribuír á creación de emprego	10. Fomentar o emprendemento.	Actuación 10.1. Creación e modernización de PEMES. Actuación 10.2. Rede de asesoramento ao emprendemento.
		11. Promover a innovación a través da cooperación de emprendedores e emprendedoras.	Actuación 11.1. Apoiar a creación e mellora de espazos para o emprendemento; incubadoras e viveiros empresariais, espazos orientados ao coworking.
		12. Mellorar a oferta, promoción e comercialización do Xeodestino.	Actuación 12.1. Apoio á prestación de servizos turísticos especializados.
			Actuación 12.2. Crear produtos turísticos a partir dos principais recursos. Actuación 12.3. Mellorar a coordinación da información e a comercialización do Xeodestino. Respaldo ente de xestión turística.

Fonte: Estratexia Leader (2014/2020)

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

C.3.3 Análise comparativa cualitativa dos dous períodos

Para realizar unha comparación de ambos períodos de actuación, é necesario ter en consideración que se produciu un cambio na estrutura do actual GDR entre os diferentes períodos das estratexias Leader.

A estratexia 2007-2013 para o GDR Costa Noroeste expuña sete obxectivos xenerais, que afectan a diversos ámbitos como son: a regresión demográfica e o mantemento da poboación, o benestar social, a renda da poboación, a taxa de desemprego, a actividade económica, os recursos naturais e culturais, e finalmente a conservación ambiental. Ao mesmo tempo, para este período, o GDR EuroEume expuña tres obxectivos xenerais para a súa estratexia. Estes tiñan relación coa base produtiva agroalimentaria, a sustentabilidade do sector agrario e forestal e a mellora da calidade de vida das zonas rurais. As liñas de actuación de ambos os GDR foron as mesmas para este período e contemplaron a dinamización do sector agrario e forestal, a mellora ambiental e a diversificación da economía rural.

Os obxectivos deseñados para a estratexia 2014-2020 recollen algúns dos expostos polos anteriores GDR no período precedente, avanzando na súa concreción. Desta forma, defínese un obxectivo

xeneral que aborda o desenvolvemento sustentable, ao mesmo tempo que se promove o crecemento económico perdurable a longo prazo e a renovación e conservación dos recursos naturais do territorio. Este obxectivo apóiase en catro actuacións que afectan á capacidade de organización da poboación, á conservación dos recursos patrimoniais, naturais e culturais, a mellora dos sistemas de produción e a diversificación da actividade económica.

En ambos períodos de análises, os tres GDR manteñen a importancia do sector primario, definindo unha serie de actuacións específicas para impulsar o sector agrario nestes territorios.

A seguinte táboa reflicte as principais actuacións no **sector primario** en base aos obxectivos detallados para os diferentes períodos e por GDR segundo o período. Como se pode apreciar segundo os datos presentados na táboa, as actuacións do período 2014-2020 recollen gran parte das actuacións desenvolvidas no período anterior polos GDR Costa Noroeste e EuroEume. Tamén inclúe algunhas actuacións novas con respecto ao período anterior, como serían: desenvolver un censo para promover a mobilidade das parcelas, incentivar a valorización de producións complementarias como micoloxía ou pequenos froitos, apoiar accións que fomenten os investimentos sociais, promover a comercialización en circuitos curtos, ou potenciar marcas de calidade.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Táboa 5. Actuacións do sector primario, períodos 2007-2013 y 2014-2020

ACTUACIÓN DO SECTOR PRIMARIO		
COSTA NOROESTE	EUROEUME	SEITURA 22
LEADER 2007-2013		LEADER 2014-2020
SECTOR AGRARIO		
<ul style="list-style-type: none"> • Novas técnicas de produción. • Fomento da produción de caracois. • Planta de produción de cogomelos. • Invernadoiros de produción de flor. • Invernadoiros de produtos de horta. • Recuperación de variedade tradicionais. • Fomento da plantación de cereixos e guindas autóctonos • Fomento da plantación de camelias. • Novas producións. • Fomento da agricultura ecolóxica. • Explotación de produción de avestruz. • Explotación de produción de patos. • Eficiencia enerxética. • Fomento da produción de enerxía solar en explotacións agrarias. • Fomento da produción de enerxía xeotérmica en explotacións agrarias. • Emprego de esterco e outros residuos para produción de enerxía. • Novas tecnoloxías da información e da comunicación (TICS). • Creación dun portal web para a promoción e comercialización das producións agropecuarias e webs indexadas de cada produtor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Actuacións sostibles das explotacións. • Sistemas de produción respectuosos co medio, fomentando a gandeira ecolóxica. • Recuperación de variedades froiteiras tradicionais, especialmente a mazá e as cereixas. • Orientación para unha comercialización en circuitos curtos de estas producións. • Promoción da mellora de plantacións de mazás de sidra existentes e da instalación de novas parcelas. • Acomodar as necesidades silvopastorais das explotacións ás esixencias dos PORN dos espazos protexidos onde estas se atopan. • Apoio ao desenvolvemento e uso das enerxías renovables. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mellora da eficiencia na xestión das explotacións agrarias. • Desenvolver un censo para promover a mobilidade das parcelas. • Investimentos en proxectos produtivos. Especialmente aqueles de producións respectuosas co medio. • Promover a eficiencia enerxética nas explotacións.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

ACTUACIÓN DO SECTOR PRIMARIO		
<ul style="list-style-type: none"> Creación dunha estrutura con tecnoloxía wifi banda ancha para subministrar Internet ao medio rural. 		
AUMENTO DO VALOR ECONÓMICO DOS MONTES		
<ul style="list-style-type: none"> Fomento da diversificación forestal. Substitución de especies forestais exóticas por autóctonas. Valorización da produción de cogomelos. Explotación da produción de cogomelos con fines turísticos. 	<ul style="list-style-type: none"> Investimento en explotacións para mellorar o rendemento. Proxectos que impliquen a posta en valor de superficies de montes veciñais en man común ou de asociacións de propietarios. Fomento de agrupacións para a ordenación e xestión dos montes. Potenciación da redacción técnica de instrumentos de ordenación e xestión forestal sustentable. Desenvolvemento e mellora dos procesos de xestión da calidade e trazabilidade dos produtos forestais. Inversión en tecnoloxía para a mellora dos equipos no monte e a súa mecanización. Infraestruturas para o aproveitamento de biomasa forestal en montes en Man Común e asociacións de propietarios. Aproveitamento das “outras producións” do monte: castañas, cogomelos, abelás, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> Fomentar a xestión multifuncional do monte; produtiva, social e ambiental. Apoiar o desenvolvemento da función produtiva do monte. Incentivar a valorización de producións complementarias; micoloxía, pequenos froitos, etc. Apoiar accións que fomenten a biodiversidade e o coidado da paisaxe, así como investimentos sociais.
AUMENTO DO VALOR ENGADIDO DE PRODUTOS AGRARIOS E FORESTAIS		
<ul style="list-style-type: none"> Proxectos de transformación e comercialización de produtos agrarios. 	<ul style="list-style-type: none"> Adecuación dun Centro de interpretación, degustación e venda de produtos do territorio. 	<ul style="list-style-type: none"> Mellorar a competitividade dos produtores primarios, fornecendo de valor engadido os produtos agrarios e promocionándoos nos mercados locais.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

ACTUACIÓN DO SECTOR PRIMARIO		
<ul style="list-style-type: none"> • Empresas de fabricación e envasado de diferentes produtos derivados da produción primaria da zona. • Proxectos de transformación e comercialización de produtos forestais. • Creación, ampliación e modernización de empresas industriais de transformación de madeira. • Cooperación para desenvolver novos produtos, procesos e tecnoloxías nos sectores agrario, alimentario e forestal. • Convenio de colaboración entre a Universidade da Coruña e o GDR para facilitar asesoramento individualizado aos produtores de flor e horta en invernadoiros. • Convenio de colaboración entre as asociacións de empresarios de turismo e hostalería e a futura asociación de produtores agropecuarios para comercializar e utilizar produtos agrarios do territorio nos establecementos de hostalería. • Cooperación entre agricultores e a futura empresa de fabricación de foie-gras para a crianza de patos. <p>Cooperación entre produtores de mazá e a futura empresa de fabricación de sidra para lograr un produto ecolóxico.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Desenvolver unha marca para os produtos da comarca. Aproveitando para a mesma a existencia do Parque Natural das Fragas do Eume. • Transformación das producións de mazá de sidra do territorio. • Apoio ao desenvolvemento de novos produtos lácteos no territorio. • Comercialización das producións alternativas e ou complementarias contribuíndo a desenvolver unha industria alimentaria asociada a estes produtos. • Promoción dos mercados locais, tradicionais ou de nova creación, así como as feiras de maneira que poidan ser tamén un recurso turístico e cultural. • Promoción dos produtos complementarios do monte. • Desenvolvemento de actuacións para unha xestión ambiental responsable mediante investimentos produtivos nas masas forestais. • Cooperación para desenvolver novos produtos, procesos e tecnoloxías nos sectores agrario, alimentario e forestal. • Proxectos de cooperación entre produtores agrarios ou forestais, empresas de transformación e comercialización agraria ou forestal e/ou centros tecnolóxicos e de investigación 	<ul style="list-style-type: none"> • Potenciar a diferenciación das producións primaria a través do acceso ás marcas de calidade. • Promover a transformación produto local. • Promover a comercialización en circuítos curtos.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

ACTUACIÓN DO SECTOR PRIMARIO		
	<p>de cara ao desenvolvemento de novos produtos, procesos e tecnoloxías.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Cooperación entre o sector cinxético e da pesca co sector turístico do territorio cedendo permisos para a súa comercialización en paquetes turísticos. ● Colaborar con outros territorios no desenvolvemento da comercialización de produtos agrarios e forestais. ● Cooperación para a implantación de sistemas de mellora da eficiencia enerxética na industria forestal. 	

Fonte: Estratexias Leader (2007/2013 e 2014/2020)

En ambos períodos as actuacións no sector primario, centráronse en tres bloques: sector agrario, aumento do valor dos montes e aumento de valor engadido dos produtos agrarios e forestais. Todos eles tiñan como obxectivo final mellorar a produción e transformación dos produtos locais, apostando polo comercio de proximidade e poñendo en valor a produción do sector primario da zona.

C.4 Concreción da estratexia nos cadros financeiros e no baremo de priorización de proxectos

C.4.1 Cadros financeiros

Neste apartado proporciónase unha breve explicación sobre a forma na que foi plasmada a estratexia nos cadros financeiros para o período 2014-2020 e o 2007-2013. Recóllense os fondos

inicialmente previstos para os proxectos produtivos e non produtivos, así como a súa distribución en función dos obxectivos establecidos na estratexia, especificando tamén os límites máximos ao financiamento por proxecto e as porcentaxes máximas de axuda establecidas. É preciso realizar unha distinción entre os cadros financeiros mostrados nas estratexias anteriores e os cadros finalmente aprobados pola Administración. Os cadros aprobados supoñen a modificación deses primeiros cadros presentados en base aos criterios obxectivos utilizados pola Administración. Nos seguintes apartados preséntanse ambos tipos de cadros, distinguindo en casa caso o tipo de cadro financeiro.

C.4.1.1 Período 2007-2013

A continuación preséntanse os cadros financeiros aprobados pola Administración para o período 2007-2013. Nesta ocasión fíxose a

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

través do Acordo do 23 de Decembro de 2008 no que estableceuse unha primeira dotación teórica, da cal o 79% quedaba aprobada en firme.

Así, no caso de EuroEume esa dotación teórica ascendía a 3.454.796 €, da cal concedíanse en firme 2.723.139 €. No caso de Costa Noroeste o marco teórico foi de 4.567.202 €, adxudicándose inicialmente 3.599.960 €.

Cinco anos despois, a través da Resolución do 30 de Decembro de 2013, completáronse os cadros financeiros totais dos diferentes GDRs para dito período.

No caso do GDR EuroEume, e tras recibir na Resolución outros 866.829,23 €, acabou ascendendo a 3.589.968,42 €, tal e como figura a continuación. Esta cantidade superou a previsión teórica inicial dado o nivel de execución do primeiro tramo.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Táboa 6. Gasto público proxectado aprobado da Estratexia 2007-2013 para EuroEume, entre 2008 e 2015

MEDIDA	TIPO PROXECTO (P - produtivo, NP - non produtivo, F funcionamento, P - promoción)		GASTO PÚBLICO DO PROGRAMA									
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	TOTAL	
Estratexia	411. Dinamización do sector agrario e forestal	P	100%	51.426,66	100.455,25	101.159,46	105.536,34	104.854,42	103.888,54	89.858,79	110.141,21	767.320,66
	412. Mellora medioambiental e do contorno rural	NP	100%	26.947,57	52.638,55	53.007,56	55.301,04	54.943,71	54.437,60	47.086,01	57.713,99	402.076,03
	413. Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida	P	70%	127.332,41	248.727,20	250.470,82	261.307,98	259.619,53	257.228,03	222.490,37	272.709,63	1.899.885,97
NP		30%										
GDR	431. Gastos de funcionamento do GDR, adquisición de capacidades e promoción territorial	F	80%	41.141,33	80.364,20	80.927,57	84.429,07	83.883,53	83.110,83	33.414,61	33.414,61	520.685,76
		P	20%									
Total programa				246.847,97	482.185,20	485.565,41	506.574,43	503.301,19	498.665,00	392.849,78	473.979,44	3.589.968,42
											FEADER	2.217.560,84
											AXE	688.416,98
											XUNTA	683.990,58

Fonte: GDR EuroEume

A seguinte táboa recolle o gasto público aprobado para o programa do GDR Costa Noroeste, durante os anos 2008 e 2015. Nesta

ocasión a xa citada dotación inicial acabouse completando con outros 802.178,37 €. Si ben, a cantidade total de fondos públicos final

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

acabou lixeiramente por debaixo da dotación teórica inicial que, como xa se sinalou, foi de 4.567.202 €.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Táboa 7. Gasto público aprobado do programa Costa Noroeste, 2008-2015

	Medida	TIPO PROXECTO (P - produtivo, NP - non produtivo, F funcionament o, P - promoción)		GASTO PÚBLICO DO PROGRAMA								
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Total
Estratexia	411. Dinamización do sector agrario e forestal	P	100%	54.388,38	106.240,59	106.985,36	111.614,31	110.893,11	109.871,61	71.887,03	88.112,97	759.993,36
	412. Mellora medioambiental e do contorno rural	NP	100%	10.877,68	21.248,12	21.397,07	22.322,86	22.178,62	21.974,32	14.377,41	17.622,59	151.998,67
	413. Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida	P	72%	206.675,85	403.714,25	406.544,36	424.134,37	421.393,83	417.512,12	273.170,73	334.829,27	2.887.974,78
NP		28%										
GDR	431. Gastos de funcionamento do GDR, adquisición de capacidades e promoción territorial	F	80%	54.388,39	106.240,59	106.985,36	111.614,31	110.893,11	109.871,61	1.089,19	1.089,19	602.171,75
		P	20%									
Total Programa				326.330,30	637.443,55	641.912,15	669.685,85	665.358,67	659.229,66	360.524,36	441.654,02	4.402.138,56
											FEADER	2.673.770,88
											AXE	868.381,60
											XUNTA	859.986,11

Fonte: GDR Costa Noroeste

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

C.4.1.2 Período 2014-2020

Máis alá da previsión de fondos estimados na elaboración da Estratexia de Desenvolvemento Local, dado que os Plans Financeiros das Estratexias entendemos que non teñen percorrido, interesa ver o que a Administración aproba os cadros definitivos, fundamentalmente en función da dotación orzamentaria e non da previsión das diferentes entidades. Así que a continuación presentamos o cadro financeiro aprobado pola Administración para o período 2014-2020.

Dicir que os fondos que asignáronse a submedida 19.4 “Custos correntes da Estratexia de Desenvolvemento Local e para Animación” foi do 17% do total, incluíndo os custos correntes, que representan o 88% desta submedida e os gastos de animación que representa o 12% da submedida.

A porcentaxe menor de fondos, na medida 19.4 (o 17% en vez do 25%) adoptouse co obxecto de incrementar a contía de fondos para a submedida 19.2. de apoio para a realización de operacións.

Os fondos asignados á formación promovida polo GDR supuxeron o 2,5% dos fondos da medida 19.4.

Os fondos da submedida 19.2 “Apoio para a realización de operacións conforme á Estratexia de Desenvolvemento Participativo”, se distribúen entre proxectos produtivos e non produtivos, cumprindo o requisito de asignación dun 65% para proxectos produtivos e dun 35% para proxectos non produtivos.

Os fondos non produtivos divídense en proxectos promovidos por entidades públicas locais e institucións de carácter privado, estimándose inicialmente un maior peso para as primeiras.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Táboa 8. Cadro financeiro aprobado para o período, anualidades 2017-2023

		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	TOTAL
Funcionamento e animación	19.4	186.119,67 €	186.119,67 €	186.119,67 €	186.119,67 €	146.610,75 €	146.610,75 €	186.119,67 €	1.223.819,85 €
Proxectos	19.2	867.426,12 €	699.003,69 €	658.192,08 €	259.146,76 €	513.648,04 €	0 €	609.150,71 €	3.606.567,40 €
Remanente anterior			2.660,77 €						4.830.387,25 €

Fonte: GDR Seitura 22

Os importes citados na táboa anterior son as cantidades efectivamente dispostas polo GDR para as diferentes convocatorias de axudas. Si ben a desagregación dos fondos da medida 19.2 mantívose a relación de 65% e 35% para proxectos produtivos e non produtivos, tal e como figuraba na estratexia presentada, o reparto destes últimos entre proxectos públicos e privados fíxose equitativamente, polo que non se mantivo a intención inicial de dotar en maior medida aos públicos.

C.4.1.3 Análise comparativa cuantitativa

A análise dos cadros financeiros permite observar as diferenzas entre os dous períodos anteriores da estratexia Leader. Para o período 2007-2013, o GDR EuroEume rexistraba un gasto público proxectado entre 2008 e 2015 de 3.069.282,66 € para o total do programa, sen funcionamento. Desta cantidade, o 16,67 % correspóndese coa Medida 431 relativa aos gastos de funcionamento do GDR. O 20,83% desta cantidade total correspóndese coa Medida 411 relativa á dinamización do sector agrario e forestal, sendo todos os proxectos desta medida de carácter produtivo. No que se refire á Medida 412 relativa á mellora

ambiental e do contorno rural, esta supón apenas o 3,45 % do programa.

A medida 413 de Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida supón o 75,72 % do total do gasto proxectado do programa. Esta medida contempla proxectos produtivos e non produtivos, repartíndose o gasto proxectado da seguinte forma: os proxectos produtivos supoñen o 72,70 % do total do gasto desta medida, mentres que os proxectos non produtivos supoñen o 27,30 % do total.

En canto ao GDR Costa Noroeste, o gasto total da estratexia entre 2008 e 2015 supón aproximadamente o 86,32% do gasto do programa. Mentres que os gastos relativos á Medida 431 (funcionamento e promoción) constitúen o 13,68 % do gasto total do programa. Doutra banda, a Medida 411 supón o 20 % do gasto da estratexia para este período, mentres que a Medida 412 representa o 4 % do gasto total. Ademais, a Medida 413 implica o 76 % do gasto da estratexia. No que respecta aos proxectos produtivos e non produtivos, os primeiros representan o 75 % do gasto público da

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

estratexia, mentres que os non produtivos constitúen o 25 % restante.

A distribución do gasto entre as diferentes medidas é practicamente idéntica para os dous GDRs.

Pasando ao período máis recente da estratexia, 2014-2020, obsérvase que a porcentaxe do gasto dedicado ao financiamento de proxectos é de aproximadamente o 74,66 % do gasto público. Os gastos de funcionamento para o GDR Seitura 22 durante este período apuntan ao 25,34 % do total do gasto da estratexia, si ben aínda non se rematou de executar o período e estes non poderán superar o 25%. A este respecto hai q ter en conta que na anualidade de 2.022 non houbo convocatoria de axudas mentres que os gastos correntes mantéñense. Ademais, neste apartado estanse a contabilizar os investimentos realizados en proxectos de animación da estratexia, ao tempo que neste cadro non se contemplan os fondos executados nas diferentes convocatorias de cooperación. Seitura 22 beneficiouse de 6 proxectos de cooperación.

Para este período, de media, os proxectos produtivos supoñen o 68,71 % do gasto público da estratexia. O gasto dos non produtivos divídese entre Non Produtivos - Entidades públicas locais, que constitúe aproximadamente o 18,38 % do gasto, e os Non Produtivos - Institucións de carácter privado, que supoñen en media o 12,54 % do gasto para este período. Nos tres casos, os proxectos produtivos supuxeron maior porcentaxe do gasto público dos cadros financeiros, estando próximos en canto á proporción do gasto destinada aos mesmos.

De tódolos xeitos a principal conclusión entre períodos é a perda de peso do Leader. Dado que si a suma dos fondos públicos mobilizados por EuroEume e Costa Noroeste durante 2007-2013 foi

de 7.992.106,60 €, no seguinte período (2014-2020), Seitura 22 unicamente accedeu a 4.830.387,25 € para un territorio maior, ao incorporar ao Concello de Miño e pasar así de 21 e 22 concellos.

Esta cantidade só representa o 60,44% dos fondos do período anterior, practicamente un 40%. Sendo ademais moi similar a disposta pola Asoc. EuroEume se nos retrotraemos outro período, ó 2.000-2.006. Naquel entón convivían no territorio dos 21 concellos 3 GDRs; EuroEume, Costa Ártabra e a Fundación Comarcal do Ortegal. polo que non podemos senón concluir no cada vez menor peso do Leader, tanto en termos absolutos como no marco do PDR de Galicia.

C.4.2 Baremo de priorización de proxectos

Achégase un resumo para o período 2007-2013 dos baremos de priorización de proxectos para o GDR Costa Noroeste e Asoc. EuroEume, e para o período 2014-2020 dos baremos de priorización de proxectos e a súa relación coa estratexia definida polo GDR Seitura 22. Se fai constar o mínimo de puntos necesarios para financiar un proxecto. O listado de criterios, así como a puntuación máxima por criterio, é incluído en forma de cadro, diferenciando entre proxectos produtivos e non produtivos.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

C.4.2.1 Período 2007-2013

Táboa 9. Criterios de selección e baremación de proxectos Costa Noroeste, 2007-2013

CRITERIOS	PUNTUACIÓN MÁXIMA
Proxectos produtivos	
Criterio 1. Situación xeográfica	Máximo 40 puntos
Criterio 2. Características do promotor/a	Máximo 10 puntos
Criterio 3. Incidencia no emprego	Máximo 25 puntos
Criterio 4. Impacto sobre o territorio	Máximo 25 puntos
Proxectos non produtivos	
Criterio 1. Situación xeográfica	Máximo 40 puntos
Criterio 2. Características do promotor/a	Máximo 20 puntos
Criterio 3. Impacto sobre o territorio	Máximo 40 puntos

Para proxectos produtivos:

- Topes:
 - Porcentaxe máxima de axuda 45%
 - Porcentaxe mínima de axuda 20%
- Puntuación:
 - Considerarase subvencionable o proxecto que acade a puntuación de 30 puntos.
 - A puntuación para obter a subvención máxima será de 80 puntos.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Para proxectos non produtivos:

- Topes:
 - Proxectos de prioridade alta
 - % Máxima de axuda 100%
 - % Mínima de axuda 50%
 - Proxectos de prioridade media
 - % Máxima de axuda 70%
 - % Mínima de axuda 45%

- Proxectos de prioridade baixa
 - % Máxima de axuda 50%
 - % Mínima de axuda 30%
- Puntuación:
 - Considerarase subvencionable o proxecto que acade a puntuación de 35 puntos.
 - A puntuación para obter a subvención máxima será de 75 puntos.

Táboa 10. Criterios de selección e baremación de proxectos EuroEume, 2007-2013

CRITERIOS	PUNTUACIÓN MÁXIMA
Proxectos produtivos	
Criterio 1. Situación xeográfica	Máximo 40 puntos
Criterio 2. Características do promotor	Máximo 10 puntos
Criterio 3. Incidencia no emprego	Máximo 25 puntos
Criterio 4. Impacto sobre o territorio	Máximo 25 puntos
Proxectos non produtivos	
Criterio 1. Situación xeográfica	Máximo 40 puntos
Criterio 2. Características do promotor e o ámbito de actuación do proxecto	Máximo 20 puntos
Criterio 3. Impacto sobre o territorio	Máximo 40 puntos

A porcentaxe de subvención para **proxectos produtivos** establecerase a partir da suma dos puntos acadados nos diferentes criterios de baremación:

- Topes:
 - A porcentaxe mínima de subvención: 15%
 - A porcentaxe máxima de subvención: 45%
- Puntuación mínima:

- Para acadar a porcentaxe mínima de subvención cómpre ter acadado na baremación do proxecto polo menos 41 puntos.
- Para acadar a porcentaxe máxima de subvención cómpre ter acadado na baremación do proxecto polo menos 85 puntos.

Para non produtivos:

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

- Topes
 - A porcentaxe mínima de subvención: 40 %
 - A porcentaxe máxima de subvención: 100%
 - Prioridade alta: Intensidade de axuda até o 100%
 - Prioridade media: Intensidade de axuda até o 70%
 - Outros proxectos non produtivos: Intensidade de axuda até o 50%:
- Puntuación:
 - Para acadar a porcentaxe mínima de subvención cómpre ter acadado na baremación do proxecto polo menos 40 puntos.
 - Para acadar a porcentaxe máxima de subvención cómpre ter acadado na baremación do proxecto polo menos 85 puntos.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

C.4.2.2 Período 2014-2020

Táboa 11. Criterios de selección e baremación de proxectos 2014-2020

CRITERIOS	PUNTUACIÓN MÁXIMA
Proxectos produtivos	
Criterio 1. Situación xeográfica	Máximo 40 puntos
Criterio 2. Características do promotor/a	Máximo 10 puntos
Criterio 3. Incidencia no emprego	Máximo 20 puntos
Criterio 4. Impacto sobre o territorio segundo a tipoloxía de proxecto	Máximo 30 puntos
Proxectos non produtivos	
Criterio 1. Situación xeográfica	Máximo 40 puntos
Criterio 2. Características do promotor/a e ámbito de actuación do proxecto.	Máximo 20 puntos
Criterio 3. Impacto sobre o territorio	Máximo 40 puntos

A puntuación máxima de corte para que un proxecto acade a axuda máxima foi de 80 puntos. Neste caso a axuda foi do 50 % con carácter xeral. O importe máximo de axuda foi 200.000 €.

A nota e corte para os proxectos non produtivos foi de 35 puntos a puntuación mínima, para poder ser subvencionado e de 75 puntos a nota de corte máxima.

C.4.2.3 Análise comparativa cualitativa

No que se refire aos baremos de priorización, obsérvase que practicamente non existen diferenzas entre os GDR Costa Noroeste e EuroEume para o período 2007-2013, en boa medida debido a que moitas cuestións son incorporadas directamente desde AGADER. Os criterios de selección e a puntuación máxima son equivalentes en ambos os casos. A única excepción pódese atopar no criterio de selección número 2 para os proxectos non produtivos. Para o GDR Costa Noroeste, este criterio implica considerar as características do promotor ou promotoras, mentres que para o GDR EuroEume

supuxo considerar tamén o ámbito de actuación do proxecto. Para Costa Noroeste, a porcentaxe mínima de axuda para proxectos produtivos era o 20%, mentres que para EuroEume o mínimo é 15%. O máximo foi o mesmo para ambos os GDR. En canto á puntuación mínima e máxima para obter subvención, tamén se observan certas diferenzas. Para Costa Noroeste, considerábase subvencionable o proxecto que acade a puntuación de 30 puntos, mentres que para EuroEume este mínimo atopábase en 41 puntos. En canto ao máximo, para Costa Noroeste situábase en 80 puntos e para EuroEume situábase en 81 puntos, non sendo tan diferente este aspecto da baremación.

No caso dos proxectos non produtivos, para Costa Noroeste o mínimo de axuda a percibir é o 30% (proxectos de prioridade baixa), mentres que para EuroEume este mínimo situábase en 40%. En canto ás prioridades media e alta, os topes subvencionable mantéñense. No caso de Costa Noroeste, a puntuación mínima necesaria para obter financiamento para os proxectos non produtivos

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

era de 35 puntos, que difire dos 40 mínimos de EuroEume. Esta diferenza tamén ocorre coa puntuación máxima para este tipo de proxectos, que en Costa Noroeste era de 75 puntos e en EuroEume de 85 puntos.

Os criterios de selección para o período 2014-2020 de Seitura 22 cambian lixeiramente con respecto ao período anterior da estratexia. Así, o criterio relativo á incidencia no emprego para proxectos produtivos pasa dun máximo de 25 puntos en 2007-2013 a un máximo de 20 puntos. O criterio sobre o impacto sobre o territorio segundo a tipoloxía de proxecto pasa de 25 puntos máximos a 30 puntos en 2014-2020. Os máximos para os criterios de selección de proxectos non produtivos mantéñense entre os diferentes períodos.

O baremo aplicado tanto no período 2014-2020 como no anterior presenta certas limitacións para considerar para estratexias futuras. Neste sentido, a pesar de que si foron criterios útiles para discriminar proxectos e adecualos aos obxectivos principais da estratexia (como se analizará máis adiante), provocou tamén efectos non desexados. Un destes efectos é que proxectos de elevado investimento acadan a axuda máxima (250.000 € antes e 200.000 € no actual período) o que vai en detrimento de pequenos proxectos, que tamén son relevantes para o territorio e a estratexia. Dado que os fondos dispoñibles sempre son insuficientes para atender á demanda dos mesmos.

C.4.3 Valoración conxunta de cadros e baremo

A análise conxunta dos cadros financeiros e a baremación permite obter certas conclusións co obxectivo de implementar melloras futuras na actual estratexia.

Por unha banda, a análise dos cadros financeiros permite observar as diferenzas entre os dous períodos anteriores da estratexia Leader. O gasto proxectado para o período 2014-2020 para a estratexia mostra a seguinte distribución por tipo de medidas a adoptar: a submedida 19.2 supón o 83% do gasto total da estratexia e a submedida 19.4 supón o 17% restante do gasto total. Se se atende á división entre tipos de proxectos para a submedida 19.2, obsérvase que o 65% do total de gasto proxectado para esta medida destinaríase a proxectos produtivos, mentres que os non produtivos supoñerían o 34,13%. O 0,87% restante do gasto total da submedida 19.2 correspóndese coa formación promovida polo GDR. Dentro dos non produtivos, é posible distinguir os non produtivos promovidos por entidades públicas locais (70% do gasto dos non produtivos) e aqueles promovidos por institucións de carácter privado (o 30% restante). Obsérvase que entre períodos mantense practicamente a proporción entre o gasto asignado entre proxectos produtivos e non produtivos.

No que se refire aos baremos de priorización, obsérvase que practicamente non existen diferenzas entre os GDR Costa Noroeste e EuroEume para o período 2007-2013. Os criterios de selección e a puntuación máxima son equivalentes en ambos os casos, salvo no caso do criterio de selección número 2 para os proxectos non produtivos. Tamén se observan diferenzas en canto aos topes mínimos e máximos para obter a axuda.

Obsérvase a necesidade de revisión e adecuación dos baremos ás experiencias observadas. Un problema da baremación é a súa adecuación para a consecución de distintos obxectivos que en, principio, poden supoñerse contraditorios. Tamén é preciso considerar os diferentes tamaños dos promotores e os diferentes sectores de pertenza dos mesmos. Estas consideracións poden

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

evitar a aparición de efectos non desexados, como o reforzo no baremo dos proxectos de maior tamaño, en detrimento dos máis pequenos.

C.5 Datos e indicadores cuantitativos sobre a execución e resultados alcanzados

C.5.1 Cifras globais

C.5.1.1 Período 2007-2013

Especificáanse aquí os cadros financeiros sobre a execución dos fondos do programa LEADER no territorio no período 2014-2020 e no 2007-2013 para os diferentes GDR que abarcaban os territorios de Seitura 22 nos anteriores períodos. As seguintes táboas resumen o número de proxectos e os pagos realizados.

A seguinte táboa resume os importes pagos polos GDR Costa Noroeste e EuroEume, entre 2009 e 2015.

Táboa 12. Resumo de financiamento executado, GDR Costa Noroeste e EuroEume

GDR	Período	Concepto	Contía
Costa Noroeste	2007-2013	Total subvención xustificada e pagada	2.065.077,08 €
EuroEume	2007-2013	Total subvención xustificada e pagada	2.274.634,33€

Fonte: AGADER Pagos realizados a 30/3/2016

Os datos mostran que para o mesmo período da estratexia 2007-2013, a cantidade xustificada e pagada polo GDR EuroEume foi superior á presentada polo GDR Costa Noroeste.

Aínda que a execución do orzamento inicial depende de moitos factores, especialmente de que a Administración autonómica poña a disposición dos GDR os orzamentos inicialmente anunciados, pero tamén de que se completen as convocatorias con solicitudes e que á súa vez estas se executen en tempo e forma para evitar a perda de compromisos. Compre destacar que a contía efectivamente contabilizada por AGADER a principios de 2.016 distaba dos orzamentos inicialmente aprobados. No caso de EuroEume a execución representaba algo máis do 63% dos fondos previstos e no de Costa Noroeste non alcanzaba o 47%. así os 4.339.711,41 executados nese momento conxuntamente por ambas entidades representaba o 54,30% do inicialmente previsto.

Si ben, máis alá da propia xestión do programa, a crise posterior ao 2.008 condicionou a dispoñibilidade real de fondos por parte da Administración para transferir aos GDRs.

C.5.1.2 Período 2014-2020

Recóllense agora os gastos de execución para o período 2014-2020 para o GDR Seitura 22.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Táboa 13. Cadro financeiro execución a 31/12/2022 en función dos pagos efectuados

	19.2					19.4		
	Total	Produtivos	Non produtivos Públicos	Non produtivos Privados	Formación	Total	Funcionamento	Animación
Importe (€)	2474369,66	1.703.836,16	431.261,13	337.283,11	1.989,26	852.469,08	818.340,98	34.128,10
Porcentaxe (%)		68,86%	17,43%	13,63%	0,08%		96,00%	4,00%
Total Pagos (€)	3.326.838,74							

Fonte: AGADER

Segundo os últimos datos facilitados por AGADER, o total de fondos públicos executados e pagados neste momento ascende a 3.326.838, 74 €. Deles, o 25,62% corresponden a funcionamento e animación e o resto ao apoio a proxectos de terceiros. Destes, o 68,86% correspóndese con proxectos produtivos, mentres que o restante 31,06% destinouse a proxectos non produtivos. Repartidos á súa vez entre os de promoción pública 17,43% do total e os de promoción privada, entidades asociativas, que supoñen o restante 13,63%.

C.5.1.3 Análise comparativa cualitativa

A análise entre as cantidades proxectadas no cadro financeiro e as finalmente executadas permite observar distintos aspectos de interese.

En primeiro lugar, se observamos as cantidades executadas fronte ás proxectadas para o período 2007-2013, aprécianse desviacións no caso do GDR EuroEume. A cantidade proxectada para o período era 3.589.968,42€ (2008-2015) e finalmente executáronse 2.395.309,97€ entre 2010 e 2015. No caso de Costa Noroeste, a contía de subvención xustificada e paga relativa ao período 2007-

2013 foi 2.065.077,08 €, cifra que contrasta cos 4.402.138,56 € proxectados para os proxectos da estratexia (2008-2015).

Estas diferenzas poden responder a múltiples situacións, sendo unha delas as diverxencias entre os investimentos esperados da estratexia e os proxectos finalmente mobilizados, presentados e subvencionados.

Doutra banda, o cadro financeiro executado para Seitura 22 entre 2017 e 2022 ascende a 3.326.838,74 €. O cadro financeiro aprobado para o mesmo período ascende a 4.830.387,25€ destinados fundamentalmente ao financiamento dos proxectos. Novamente, obsérvanse diverxencias entre as dúas cifras. É preciso comentar que as cifras aprobadas esténdense ata 2024, pero só dispónse de datos de execución ata 2022. De tódolos xeitos o executado a día de hoxe xa representa o 68,87% de esa previsión inicial, porcentaxe superior ás recollidas para EuroEume (63,36%) e Costa Noroeste (46,91%).

Un aspecto interesante é a comparación entre períodos dado que o ámbito territorial é practicamente o mesmo, coa excepción da inclusión de Miño. A este respecto, unha primeira conclusión é a

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

motivación da Administración á hora de fusionar territorios: o compromiso co período anterior sumaba entre os dous cadros financeiros dos GDRs 7.992.106,98 €, pasando no actual período a 4.830.387,25 un 60% dos fondos no mesmo ámbito territorial (aínda maior).

En canto á execución, falabamos de que no anterior período executáronse de forma conxunta (a 30/3/2016) 4.339.711,41 € (54,30% do previsto), e neste período os 3.326.838,74 € representan o 68,87% do previsto. A este respecto tamén hai que lamentar a falta de flexibilidade da Administración á hora de mobilizar fondos liberados polo descompromiso dos proxectos. As rixideces burocráticas dificultan en boa medida redestinar fondos aos proxectos en reserva descomprometidos nas execucións a baixa ou acceder a descompromisos de outros territorios.

Pero loxicamente non deixa de ser unha cifra inferior, en termos absolutos, ao disposto no anterior período. Isto non pode ser doutra forma é debese fundamentalmente á menor dotación de LEADER no marco do PDR de Galicia..

C.5.2. Datos sobre os proxectos

C.5.2.1 Período 2007-2013. Proxectos presentados e executados

A distribución dos proxectos por concellos realizouse atendendo ás solicitudes presentadas e aprobadas nos diversos territorios. Para este apartado, utilízase a información recollida polos GDR Costa Noroeste e EuroEume, para o período anterior ó actual (2007-2013). Neste sentido, preséntanse os resultados das axudas concedidas e pagadas entre os anos 2009 e 2015. A seguinte táboa resume os proxectos desenvolvidos e apoiados polos dous GDR; Costa Noroeste e EuroEume para o período de análise.

É preciso ter en consideración que algúns dos proxectos correspóndense cos gastos de funcionamento dos GDR durante o período das estratexias. Por iso ofrécense non só os datos conxuntos, senón tamén por separado correspondentes ao funcionamento e ao resto de proxectos, en cada caso.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Táboa 14. Características principais dos proxectos para Costa Noroeste e EuroEume, 2009-2015

SECTOR	TÍTULO EXPEDIENTE	FIGURA XURÍDICA	TIPO	LOCALIZACIÓN
COSTA NOROESTE				
PRIMARIO	Empresa de nova creación para instalación, envasado e venda de leite ecolóxico	Sociedade limitada	Produtivo	Ortigueira
	Centro de limpeza e desinfección vehículos de gando	Administración local	Non produtivo	Narón
	Ampliación e modernización de empresa de elaboración de lousa	Sociedade limitada	Produtivo	Ortigueira
	Ampliación de empresa louseira para a instalación de liña de exfoliado automática	Sociedade limitada	Produtivo	Ortigueira
	Instalación de liña de exfoliado automática	Sociedade limitada	Produtivo	Ortigueira
	Ampliación de empresa forestal Madeiras Ermo, S.L.	Sociedade limitada	Produtivo	Ortigueira
	Mellora e ampliación de empresa especializada na prestación de servizos forestais	Sociedade limitada	Produtivo	Cedeira
	Produción de arandos	Sociedade anónima	Produtivo	Cerdido
	Proxecto de ampliación de empresa gandeira Granxa Vidueira	Sociedade civil	Produtivo	Ortigueira
	Adquisición de procesador marca PONSSE	Persoa física	Produtivo	Ortigueira
EMPRESAS	Sistema de robotizado para a inspección de canalizacións	Sociedade limitada	Produtivo	Ortigueira
	Ampliación e desenvolvemento de empresa de carpintería e fabricación de mobiliario de cociña	Sociedade civil	Produtivo	Ortigueira
	Ampliación de empresa de panadería artesá	Sociedade civil	Produtivo	Ortigueira
	Ampliación de empresa de servizos fotográficos	Persoa física	Produtivo	Cerdido
	Ampliación de café-bar para mesón rústico río sor	Persoa física	Produtivo	Ortigueira
	Empresa de nova creación para a instalación de restaurante	Sociedade limitada	Produtivo	Mañón
	Ampliación de empresa de fontanería en Cuíña, Ortigueira	Persoa física	Produtivo	Ortigueira
	Ampliación de empresa de servizos de explanación, movemento de terras e preparación de terreos	Persoa física	Produtivo	Cerdido
	Empresa de nova creación para a implantación de clínica odontolóxica en cariño	Sociedade limitada	Produtivo	Cariño
TURISMO	Recuperación do entorno do río Baa - Mugardos	Administración local	Non produtivo	Mugardos

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

SECTOR	TÍTULO EXPEDIENTE	FIGURA XURÍDICA	TIPO	LOCALIZACIÓN
	Senda litoral Costa Ártabra	Administración local	Non produtivo	Narón
	Creación e explotación de empresa de turismo de aventura e de restauración con produtos autóctonos na praia de San Xurxo (Ferrol)	Sociedade limitada	Produtivo	Ferrol
	Limpeza, escavación arqueolóxica e consolidación no Castelo do Casón, San Adrián de Veiga"	Administración local	Non produtivo	Ortigueira
FORMACIÓN	Aula de informática itinerante	Administración local	Non produtivo	Ortigueira
	Equipamento de circuíto biosaudable ao aire libre en Cervás	Administración local	Non produtivo	Ares
	Equipamento de circuíto biosaudable ao aire libre en Chanteiro	Administración local	Non produtivo	Ares
	Parques para todos en Redes	Administración local	Non produtivo	Ares
	Programa de rehabilitación integral para persoas con trastorno de aspecto autista, centro residencial con centro de día en Ferrol	Asociación	Non produtivo	Ferrol
	Rehabilitación de edificio illado para local de ensaio e outros usos sociais	Administración local	Non produtivo	Ares
	Parque fluvial do río Xunqueira - Pedrós	Administración local	Non produtivo	Ares
	Parque infantil e para persoas con mobilidade reducida na escola unitaria de Lubre	Administración local	Non produtivo	Ares
	Parque infantil e biosaudable en a igrexa	Administración local	Non produtivo	Narón
	Construción de pista polideportiva na cidade deportiva de Pedrós	Administración local	Non produtivo	Ares
	Adecuación de local destinado a punto de atención á infancia no concello de Cariño	Administración local	Non produtivo	Cariño
	Punto de atención á infancia do concello de Mañón	Administración local	Non produtivo	Mañón
	Adecuación de terreo para área de encontro dos veciños do viso, Céltigos	Asociación	Non produtivo	Ortigueira
	Construción dun parque infantil e biosaudable en Pedrós-Ares	Administración local	Non produtivo	Ares
	Creación dunha aula tic e inclusión sociodixital das persoas con autismo	Asociación	Non produtivo	Ferrol
	Acondicionamento de parcela para campo de adestramento e fútbol sete na Xaiba - San Mateo	Administración local	Non produtivo	Narón

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

EUROEUME				
PRIMARIO	Industria de transformación de micromamíferos para alimento de aves e réptiles.	Persoa física	Produtivo	As Pontes
	Elaboración de novos produtos lácteos	Cooperativa	Produtivo	A Capela
	Ampliación criadeiro de micromamíferos e produción de kits para formación en biotecnoloxía	Persoa física	Produtivo	As Pontes
	Modernización dos procesos produtivos dun viveiro de planta ornamental	Sociedade limitada	Produtivo	San Sadurniño
	Ampliación da liña de conxelados de micromamíferos	Sociedade limitada	Produtivo	As Pontes
	Compra de maquinaria forestal	Sociedade limitada	Produtivo	Monfero
	Mellora de industria de transformación de madeira	Sociedade limitada	Produtivo	As Pontes
	Explotación de froitos do bosque	Sociedade civil	Produtivo	As Pontes
	Ampliación de cría de mascotas e alimento conxelado	Sociedade limitada	Produtivo	As Pontes
	Maquinaria para empresa de servizos agrícolas	Persoa física	Produtivo	As Somozas
	Adquisición dunha serie de maquinaria agrícola	Persoa física	Produtivo	As Somozas
EMPRESAS	Empresa de servizos ambientais	Sociedade limitada	Produtivo	As Pontes
	Oficina de servizos á poboación	Persoa física	Produtivo	San Sadurniño
	Servizos técnicos COMPASS	Sociedade civil	Produtivo	As Pontes
	Restaurante en Ber	Persoa física	Produtivo	Pontedeume
	Carpintería en San Sadurniño	Sociedade limitada	Produtivo	San Sadurniño
	Clínica veterinaria cabanas	Persoa física	Produtivo	Cabanas
	Tanatorio San Roquiño	Sociedade limitada	Non produtivo	As pontes
	Centro de educación canina, cría e intervención asistida "lobos de Naraío"	Persoa física	Produtivo	San Sadurniño
	Naraío, recuncho scout	Asociación	Non produtivo	San Sadurniño
	Ártabros formación vial	Sociedade civil	Produtivo	Cabanas
	Creación empresa deseño gráfico e multimedia	Persoa física	Produtivo	As Pontes
	Ampliación empresa Puzzle Motor, S.L.	Sociedade limitada	Produtivo	As Pontes

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

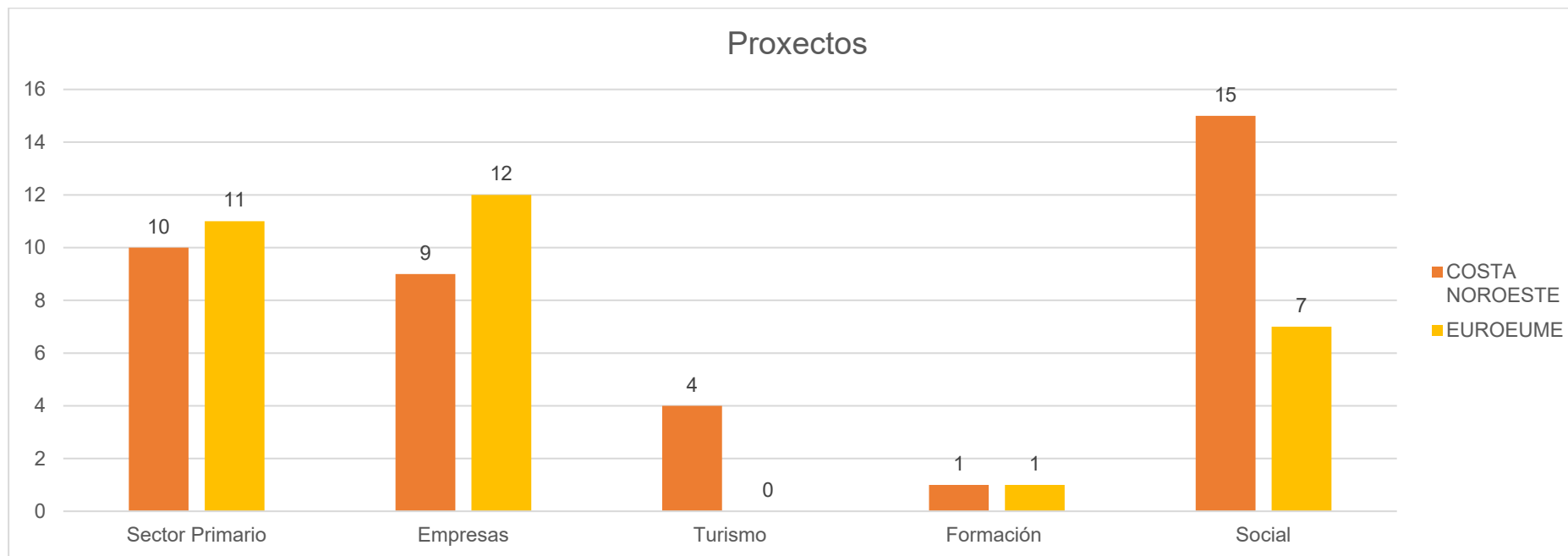
FORMACIÓN				
SOCIAL	Centro de formación municipal-casa do conserxe	Administración local	Non produtivo	San Sadurniño
	Internet wifi banda ancha para a zona rural do territorio	Persoa física	Produtivo	As Pontes
	Ampliación centro para novos programas	Asociación	Non produtivo	As Pontes
	Instalación paneis informativos	Asociación	Non produtivo	A Capela
	Espazo infantil picariños	Persoa física	Produtivo	As Pontes
	Espazo infantil maragota	Cooperativa	Produtivo	San Sadurniño
	Equipamento de centro de promoción de recursos	Administración local	Non produtivo	As Pontes
	Creamos fogar para persoas con autismo promovendo o seu envellecemento activo	Asociación	Non produtivo	As Pontes

Fonte: GDR

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Gráfico 1. Número de proxectos segundo tipoloxía para cada GDR; Costa Noroeste e EuroEume

Datos correspondentes á táboa anterior

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Táboa 15. Orzamento aceptado polos GDRs, Costa Noroeste e EuroEume

GDR	ORZAMENTO ACEPTADO	ORZAMENTO EXECUTADO	PORCENTAXE
COSTA NOROESTE	4.509.459,80 €	1.621.144,15 €	36%
EUROEUME	6.146.486,27 €	2.072.923,59 €	34%

Fonte: GDR Costa Noroeste e EuroEume

Por “orzamento aceptado” enténdase o orzamento considerado como admisible por AGADER, que pode ser inferior ó solicitado inicialmente polos interesados.

A continuación, as táboas seguintes mostran a relación de proxectos executados e as cantidades finalmente pagas para os GRD Costa Noroeste e EuroEume

Táboa 16. Porcentaxe pagado da cantidade proposta polo GDR EuroEume e Costa Noroeste, 2009-2015

CATEGORÍA	IMPORTE MEDIO AXUDA	PORCENTAXE MEDIO AXUDA
COSTA NOROESTE		
SECTOR PRIMARIO	69.567,04 €	27,37%
EMPRESAS	20.947,11 €	29,17%
TURISMO	70.652,29 €	56,41%
FORMACIÓN	10.269,81 €	82,50%
SOCIAL	29.604,72 €	54,97%
TODAS AS CATEGORÍAS	41.567,80 €	35,95%
EUROEUME		
SECTOR PRIMARIO	104.292,55 €	30,65%
EMPRESAS	39.513,36 €	30,40%
TURISMO	-	-
FORMACIÓN	11.459,27 €	50,00%
SOCIAL	62.869,42 €	53,59%
TODAS AS CATEGORÍAS	66.868,50 €	33,73%

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

C.5.2.2 Período 2014-2020. Proxectos presentados e executados

Neste apartado pódense atopar os datos de gasto proxectado e executado para o período máis recente 2014-2020 no GDR Seitura 22.

Táboa 17. Características principais dos proxectos para Seitura 22, 2014-2020

SECTOR	TÍTULO EXPEDIENTE	FIGURA XURÍDICA	TIPO	LOCALIZACIÓN
SEITURA 22				
PRIMARIO	Instalación para o almacenamento, preparación e venda de produtos de orixe forestal con fins enerxéticos	Persoa física	Produtivo	Miño
	Nave almacén para maquinaria agrícola	Sociedade limitada	Produtivo	As Somozas
	Taller reparación de maquinaria agrícola e forestal	Sociedade limitada	Produtivo	Monfero
	Maressentias. Produción de plantas aromáticas, medicinais e condimentarías	Persoa física	Produtivo	Mugardos
	Desenvolvemento integración comercio plataforma EDI	Cooperativa	Produtivo	A Capela
	Mellora da eficiencia enerxética nunha explotación de leite para a elaboración de xeados en O Cancelo - Miño	Cooperativa	Produtivo	Miño
	Estampado e reciclado de cera	Asociación	Produtivo	As Pontes
	Proxecto de melloras tecnolóxicas en queixaría	Cooperativa	Produtivo	A Capela
	Centro de envasado, transformación e fundido	Sociedade limitada	Produtivo	San Sadurniño
	Engraxe e lavado de vehículos	Sociedade limitada	Produtivo	Monfero
	Centro de apoio e servizos ao sector hortofroiteiro. Sust. Reserva Biosfera Mariñas Coruñesas e Terras do Mandeo	Sociedade limitada	Produtivo	Miño
	Comesetas, S.L. Produtos micolóxicos	Sociedade limitada	Produtivo	Vilarmajor
	Granxa labrada-turismo ecuestre sostible	Persoa física	Produtivo	Mañón
	Creación do centro comarcal de apoio ao desenvolvemento rural	Administración local	Non produtivo	Moeche
	A barca de Ramón	Persoa física	Produtivo	Monfero
	Melloras tecnolóxicas en queixería	Sociedade limitada	Produtivo	As Pontes
	Implantación de sistema silvopastoril con cabalo galego nos Montes do Chá	Asociación	Non produtivo	Ferrol
Obradoiro lácteo artesanal en Roidiz	Persoa física	Produtivo	As Pontes	

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

SECTOR	TÍTULO EXPEDIENTE	FIGURA XURÍDICA	TIPO	LOCALIZACIÓN
	Novos lácteos conservación/promoción	Cooperativa	Produtivo	A Capela
EMPRESAS	Lavandaría Valdoviño	Persoa física	Produtivo	Valdoviño
	Planta de almacenamento e reciclaxe de residuos	Sociedade limitada	Produtivo	Ortigueira
	A palleira de Lourán	Persoa física	Produtivo	Monfero
	Hotel rural de 1 estrela	Persoa física	Produtivo	Pontedeume
TURISMO	Promoción produtores e feiras locais	GDR	Non produtivo	Ferrol
	Páxina web	GDR	Non produtivo	Ferrol
	Promoción produtores e feiras locais	GDR	Non produtivo	Ferrol
	Promoción	GDR	Non produtivo	Ferrol
	Mellora integral dos xardíns do pazo da marquesa	Administración local	Non produtivo	San Sadurniño
	Posta en valor da necrópole neolítica do Monte do Chá	Asociación	Non produtivo	Ferrol
	Estudo Camiño dos Arrierios	GDR	Non produtivo	As Pontes, Ortigueira, Mañón
Consolidación dos torreóns defensivos do Castelo do Casón (Ortigueira)	Administración local	Non produtivo	Ortigueira	
FORMACIÓN/ EDUCACIÓN	Aulas formativas prelaborais	Asociación	Non produtivo	Ferrol
	Formación sustentabilidade sector primario.	GDR	Non produtivo	Pontedeume
	Espazo educativo semente Trasancos	Asociación	Produtivo	Neda
	Creación e acondicionamento de comedores escolares municipais	Administración local	Non produtivo	Mugardos
SOCIAL	Patio escolar educativo	Administración local	Non produtivo	Valdoviño
	Vivenda para promoción de vida autónoma e servizo de respiro familiar	Asociación	Non produtivo	Narón
	Inclusión social de persoas con mobilidade reducida: mellora da comunicación vertical no edificio da casa da cultura	Administración local	Non produtivo	Cariño
	Dotación dunha aula CEMIT e unha aula de usos múltiples no edificio de servizos socioculturais. Antiga Casa do Concello	Administración local	Non produtivo	Cabanas

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

SECTOR	TÍTULO EXPEDIENTE	FIGURA XURÍDICA	TIPO	LOCALIZACIÓN
	Acondicionamento/adaptación/equipamento de locais de edificio municipal para centro de formación homologado	Administración local	Non produtivo	Ortigueira
	Equipamento obradoiro serigrafía: túnel de secado	Asociación	Non produtivo	Fene
	Compra dunha furgoneta de 9 prazas para un centro de menores	Asociación	Non produtivo	Mañón
	Centro de día Lar do Eume	Sociedade limitada	Produtivo	Pontedeume
	Ampliación cobertura rede WIFICOEUME	Sociedade limitada	Produtivo	As Pontes, Ares e San Sadurniño
	Centro deportivo nova saúde	Persoa física	Produtivo	Cariño
	Ampliar o centro ocupacional ASPANEPS cun novo local e diversificando actividades desenvolvidas nel.	Asociación	Non produtivo	Fene
	Servizo de transporte adaptado para a zona rural	Asociación	Non produtivo	Ferrol
	Residencia da Costa Verdecente	Persoa física	Produtivo	Mugardos
	Centro de día Xestal	Sociedade limitada	Produtivo	Monfero
	Adquisición autobús	Administración local	Non produtivo	Monfero
	Rehabilitación do lavadoiro do río Baixolo	Administración local	Non produtivo	Ares
	Equipamento centro ocupacional ASPANEPS	Asociación	Non produtivo	Fene
	Ampliación residencia Suacasa	Persoa física	Produtivo	San Sadurniño
	Recuperación e mellora do lavadoiro de cariño	Administración local	Non produtivo	Cariño
	Rehabilitación y reforma de un edificio destinado a tanatorio/velorio en Fene	Sociedade limitada	Produtivo	Fene

Fonte: GDR

A continuación, obsérvanse os gastos e orzamento proxectados para este período de análise.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Táboa 18. Gastos e orzamento proxectados para Seitura 22, 2014-2020. Pagamentos

GDR	PAGO 2017	PAGO 2018	PAGO 2019	PAGO 2020	PAGO 2021	PAGO 2022
SEITURA 22	401.033,02 €	381.689,46 €	226.809,09 €	531.335,83 €	375.892,35 €	115.475,87 €

Fonte: GDR Seitura 22

Táboa 19. Gastos e orzamento proxectados para Seitura 22, 2014-2020. Axudas

GDR	ORZAMENTO ACEPTADO	% AXUDA	IMPORTE AXUDA
SEITURA 22	6.010.850,37 €	44,84%	2.694.976,19 €
SEITURA 22 (sen gastos funcionamento, animación e formación)	5.148.028,70 €	35,59%	1.832.154,52 €

Fonte: GDR Seitura 22

A continuación, a táboas seguinte mostra a relación de proxectos executados e as cantidades finalmente pagas para o GDR Seitura 22, entre 2017 e 2022. Novamente, é preciso ter en consideración que algúns dos proxectos correspóndense cos gastos de

funcionamento do GDR. Por iso ofrécense non só os datos conxuntos, senón tamén por separado correspondentes ao funcionamento e ao resto de proxectos, en cada caso.

Táboa 20. Porcentaxe pagado da cantidade proposta polo GDR Seitura 22, 2014 - 2020

CATEGORÍA	IMPORTE MEDIO AXUDA	PORCENTAXE MEDIO AXUDA
SECTOR PRIMARIO	53.065,88 €	45,27%
EMPRESAS	52.687,44 €	46,38%
TURISMO	12.606,13 €	72,07%
FORMACIÓN	43.514,51 €	66,46%
SOCIAL	60.053,38 €	41,03%
TODAS AS CATEGORÍAS	48.999,57 €	44,84%

Fonte: GDR Seitura 22

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

A seguinte táboa recolle o gasto executado para catro proxectos propios do GDR Seitura 22 relativos a animación e formación.

Táboa 21. Financiamento executado GDR Seitura 22, 2017-2022, e porcentaxe pagada da cantidade proposta para os proxectos de formación e animación

SECTOR	TÍTULO EXPEDIENTE	FINANCIAMENTO PROPOSTO	FINANCIAMENTO PAGADO (2009-2015)	PORCENTAXE PAGADA
FORMACIÓN	Formación sustentabilidade sector primario.	5.613,16 €	1.989,26 €	35,44%
TURISMO	Promoción produtores e feiras locais	11.791,09 €	11.791,09 €	100,00%
	Estudo camiño dos arrieiros	10.000,00 €	9.438,00 €	94,38%
	Promoción produtores e feiras locais	14.520,00 €	14.520,00 €	100,00%
	Promoción	9.980,00 €	7.390,96 €	74,06%
	Páxina web	3.146,00 €	3.146,00 €	100,00%

Fonte: GDR Seitura 22

C.5.2.3. Indicadores para avaliar a execución e resultados

Neste apartado inclúense diversos indicadores co fin de dar unha visión xeral e de conxunto á evolución tanto de Seitura 22 no actual período 2014-2020, como dos GDR Costa Noroeste e EuroEume no período 2007-2013.

A seguinte táboa e gráfico amosan a porcentaxe de proxectos desenvolvidos nos distintos períodos segundo o tipo de proxecto: produtivo e non produtivo. Claramente os proxectos produtivos predominaron nos dous períodos, pero baixando 7 puntos no último período.

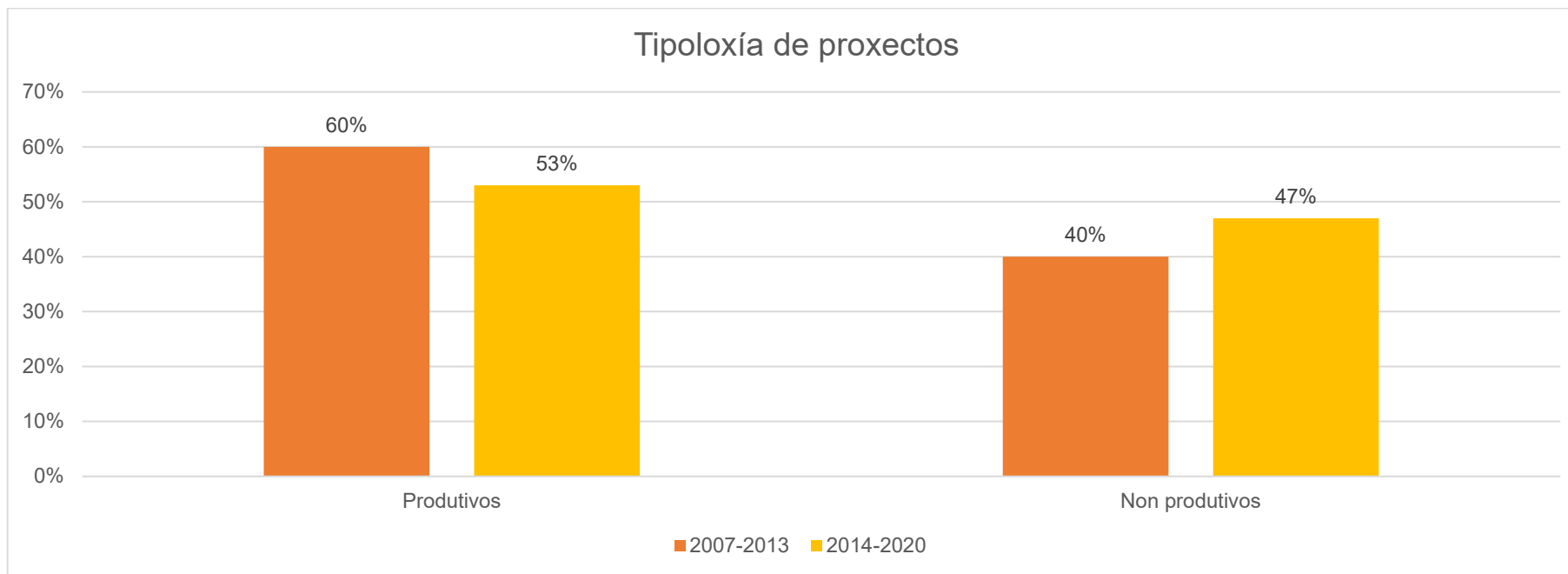
Fonte: GDR

Táboa 22. Proxectos segundo tipoloxía en ambos períodos

Tipoloxía	2007-2013	2014-2020
Produtivos	42 (60%)	29 (53%)
Non produtivos	28 (40%)	26 (47%)
TOTAL	70	55

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Gráfico 2. Proxectos por tipo para os GDR

Fonte: GDR

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

En canto aos sectores principais de actuación, durante o período de análise, 40 dos proxectos tiñan como sector principal o sector primario. Con todo, a maioría dos proxectos, 85, centráronse noutros sectores distintos do primario: turismo, industria, formación ou social. Existe así unha maior relevancia doutros sectores no desenvolvemento de proxectos no conxunto dos tres GDR.

Táboa 23. Proxectos segundo Categoría en ambos períodos

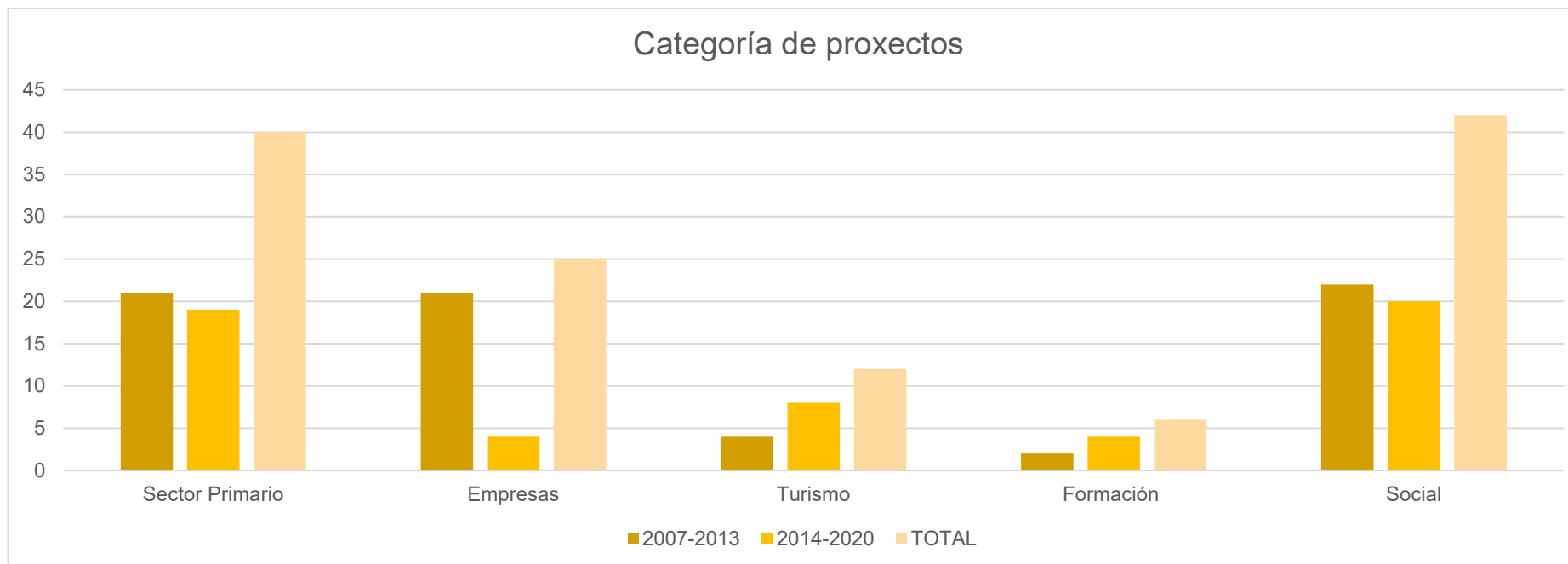
Categoría	2007-2013	2014-2020	TOTAL
Sector Primario	21	19	40
Empresas	21	4	25
Turismo	4	8	12
Formación	2	4	6
Social	22	20	42

Fonte: GDR

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Gráfico 3. Proxectos por sector para os tres GDRs

Fonte: GDR (datos correspondentes coa táboa anterior)

A seguinte táboa mostra os principais indicadores de resultados para os GDR Seitura 22, Costa Noroeste e EuroEume nos anteriores períodos. Así, entre 2009 e 2015, consolidáronse aproximadamente 337 UTA (cantidade de traballadores, asalariados ou Unidades de Traballo Anual creadas e mantidas como consecuencia destes proxectos). Ademais, créanse 77,85 UTA no mesmo período. É importante destacar as UTA relacionadas con colectivos específicos,

onde se observa unha relevancia importante da contratación de mulleres, ao supoñer 30,25 UTA. Os proxectos desenvolvidos tamén implicaron a contratación de mozos, en 5 UTA.

En canto ao importe medio de axuda para estes tres GDR supuxo 49.300,45€ e o financiamento dos proxectos cubriu de media case o 48% do valor total do proxecto.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Táboa 24. UTA a consolidar e a crear por GDR

GDR	UTAS A CONSOLIDAR	UTAS A CREAR
COSTA NOROESTE	59,92	31,5
EUROEJME	60,55	12,5
SEITURA 22	216,95	33,85

Táboa 25. Indicadores principais para os tres GDRs durante o período de análise

Indicador	Contía
UTAS a consolidar	337,42
UTAS a crear	77,85
UTAS a crear por colectivos	
Mozos	5
Mulleres	30,25
Outros	3,2

A seguinte táboa mostra o número de proxectos por concellos financiados entre 2009 e 2015. É posible distinguir concellos máis dinámicos, cun número relativo elevado ao longo dos diferentes períodos, e concellos que poden requirir un impulso maior ou un estudo en profundidade das dinámicas que causan os datos observados. Nesta táboa non se inclúen os proxectos relativos ao funcionamento do GDR, correspondentes co GDR Seitura 22.

Tamén é posible destacar dous proxectos que afectan á vez a concellos diferentes. Un deles nas Pontes, Ares e San Sadurniño, e outro entre As Pontes, Ortigueira e Mañón (ver tamén táboa seguinte).

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Táboa 26. Número de proxectos por concellos dos tres GDRS

Concello	Cantidade
A Capela	5
Ares	9
As Pontes	19
As Pontes, Ares e San Sadurniño	1
As Somozas	3
Cabanas	3
Cariño	5
Cedeira	1
Cerdido	3
Fene	4
Ferrol	7
Mañón	4
Miño	3
Moeche	1
Monfero	7
Mugardos	4
Narón	5
Neda	1
Ortigueira	18
Pontedeume	4
San Sadurniño	10
Valdoviño	2
Vilarmaior	1

Fonte: GDR

As seguintes táboas recollen características particulares dos proxectos presentados, como a figura xurídica do solicitante para os

distintos GDR e a relación entre a figura xurídica e o sector principal de actividade.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Así, obsérvase que a maioría dos solicitantes de proxectos para Costa Noroeste pertencían á Administración Local, seguido da figura de sociedade limitada.

No caso de EuroEume, destaca a figura de persoa física por encima doutras figuras.

No caso dos proxectos solicitados para Seitura 22, obsérvase a importancia da Administración Local, seguida da figura de sociedade limitada, asociación e persoas físicas.

Táboa 27. Número de proxectos segundo figura xurídica para os tres GDRS, Costa Noroeste, EuroEume e Seitura 22

GDR	CANTIDADE PROXECTOS	PORCENTAXE
COSTA NOROESTE	39	
Administración local	17	44%
Asociación	3	8%
Persoa física	5	13%
Sociedade anónima	1	2%
Sociedade civil	3	8%
Sociedade limitada	10	25%
EUROEUME	31	
Administración local	2	6%
Asociación	4	13%
Cooperativa	2	6%
Persoa física	11	36%
Sociedade civil	3	10%
Sociedade limitada	9	29%
SEITURA 22	55	
Administración local	12	22%
Asociación	16	29%

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

GDR	CANTIDADE PROXECTOS	PORCENTAXE
Cooperativa	4	7%
Persoa física	11	20%
Sociedade limitada	12	22%

Fonte: GDR

Analizando por sectores, no GDR Costa Noroeste destaca a figura da sociedade limitada no sector primario, como tamén ocorre no GDR EuroEume. En Seitura 22 obsérvase un comportamento similar, aínda que seguido de cerca pola figura de persoa física no sector primario. É preciso destacar a relevancia e variedade dos proxectos relativos ao sector primario, que abordan diferentes aspectos como

o desenvolvemento de actividades turísticas, a venda de produtos micolóxicos, a mellora de talleres mecánicos, adquisición e mellora de maquinaria agrícola, entre outros. No que respecta ás UTAS creadas e consolidadas, a seguinte táboa mostra a distinción deste indicador por parte dos diferentes GDR para o período de análise.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

C.5.2.4 Análise comparativa cualitativa

Un aspecto relevante a ter en consideración é as diferenzas nas capacidades de xestión, manexo de proxectos e financiamento dos territorios tras a unión dos GDR Costa Noroeste e EuroEume, dando lugar a Seitura 22. Así, as táboas comparativas dos apartados anteriores mostran a suma dos orzamentos aceptados no período 2007-2013 dos dous GDR existentes Costa Noroeste e EuroEume é superior ao orzamento aceptado para o período posterior, onde xa se integraban en Seitura 22. Este feito tamén se observa na cantidade de axuda aceptada, que é inferior para Seitura 22 que para a suma dos GDR Costa Noroeste e EuroEume. Con todo, a porcentaxe de financiamento si é maior para Seitura 22 cos datos analizados, sendo case o 60% mentres que para os outros GDR no período anterior era aproximadamente o 40%. Estes datos son importantes para valorar os efectos derivados da unión dos GDR e as súas consecuencias no desenvolvemento e apoio de iniciativas e proxectos, así como para percibir financiamento.

Os indicadores recolleitos para os dous períodos da estratexia achégannos información relevante sobre o desenvolvemento das mesmas. Un destes datos de interese é o predominio de proxectos produtivos fronte aos non produtivos no caso dos tres GDRs. En canto aos sectores principais de actuación, durante o período de análise, a maioría dos proxectos, centráronse noutros sectores distintos do primario. O resto dos proxectos tinguir como sector primordial o sector primario. Existe unha maior relevancia doutros sectores non desenvolvemento de proxectos no conxunto dos tres GDR.

En canto aos datos dos proxectos finalmente executados para os períodos anteriores, obsérvase que a porcentaxe de financiamento pago en relación ao proposto, aínda sendo elevado na maioría dos

casos, en poucos deles chega ao 100%. Múltiples cuestións poden explicar esta diverxencia, entre as que destaca a existencia dunha diferenza entre os custos proxectados ao solicitar a axuda e o custo real no momento de ser executada. Nalgúns casos, estes custos estimados poden ser superiores aos finais, co que non se chega a cubrir esa cifra de axuda inicial. O feito de que nalgúns casos non se chegase ao 100% da axuda estimada tamén permitiu que existise un remanente que permitise financiar outros proxectos de interese que en principio non podían chegar a esa axuda.

Obsérvase tamén unha notable contribución ao emprego destes proxectos subvencionados. Así, consolidáronse aproximadamente 337 UTA, e creáronse preto de 80 novas no mesmo período. É preciso destacar as UTA relacionadas con colectivos específicos, onde se observa unha relevancia importante dá contratación de mulleres e a contratación de mozos. De media, para os dous períodos anteriores o importe medio de axuda para lestes tres GDR supuxo 49.300,45€ e o financiamento dos proxectos cubriu de media case o 48% do valor total do proxecto.

Atendendo á distribución de proxectos por concellos, pódese distinguir concellos máis dinámicos, cun número relativo elevado ao longo dos diferentes períodos, e concellos que poden requirir un impulso maior, así como estudar en profundidade as dinámicas que causan esas diferenzas. Existen tamén diferenzas en canto ao tipo de promotor dos proxectos por GDR. Así, obsérvase que a maioría dos solicitantes de proxectos para Costa Noroeste pertencían á Administración Local, no caso de EuroEume destaca a figura de persoa física e no caso de Seitura 22 obsérvase a importancia da Administración Local, novamente.

É preciso destacar a relevancia e variedade dos proxectos relativos ao sector primario, que abordan diferentes aspectos como se

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

comentou na análise do apartado anterior. Así, abordan o desenvolvemento de actividades turísticas, produtos micolóxicos, talleres mecánicos, maquinaria agrícola, entre outros.

Con respecto aos obxectivos expostos pola Estratexia 2014-2020, obsérvase que os proxectos desenvolvidos atópanse en concordancia cos devanditos obxectivos: Consegur un desenvolvemento sustentable e, polo tanto, promover un proceso de crecemento económico perdurable a longo prazo, que beneficie ao conxunto da poboación e permita ao mesmo tempo a renovación e conservación dos recursos naturais do territorio. Desenvolvéronse proxectos que pretenden incrementar a competitividade, con capacidade para preservar e mellorar a sustentabilidade. Outro aspecto relevante dos proxectos financiados foi mellorar e implementar servizos á poboación nas zonas rurais, mellorando as prestacións da poboación e a calidade de vida. Así mesmo, os proxectos serviron para crear e manter o emprego no medio rural e manter así á poboación arraigada no territorio.

No caso de EuroEume, obsérvase unha concordancia entre os tipos de proxectos desenvolvidos e os obxectivos presentes na súa estratexia. Así, pretendeuse reforzar a base produtiva agroalimentaria, impulsar ao sector agrario e forestal multifuncional e mellorar a calidade de vida. Para Costa Noroeste, tamén se aprecian proxectos que pretendían elevar o benestar social, mellorar os niveis de renda, manter a poboación e diminuír o desemprego, en liña cos seus obxectivos iniciais.

O apoio público outorgado tivo consecuencias no desenvolvemento e mantemento do emprego, como mostran as anteriores táboas de

resultados. No que respecta á perspectiva de xénero, obsérvase a importancia dos proxectos nos que contratáronse mulleres, que representa a maioría para os cales se xerou emprego para colectivos especiais. Os proxectos desenvolvidos tamén inclúen a participación de mozos e mozas nos diferentes concellos.

No apartado C.6.3 desenvólvense casos de éxito que exemplifican as características positivas e a achega ao territorio dos proxectos desenvolvidos neste período.

C.6 Balance cualitativo sobre a execución, resultados e impacto do programa LEADER no territorio; grao de cumprimento da estratexia deseñada

A partir da información recollida nos subapartados anteriores, realízase un balance cualitativo da execución, resultados e impacto da estratexia de desenvolvemento local aplicada no período 2014-2020.

C.6.1 Avaliación do proceso de participación e da xeración de capital social

Dende a fundación o número de socios foi crecendo ata chegar a máis de 90, os últimos 4 solicitaron a alta o longo do proceso participativo. Ningún dos socios fundadores se deu de baixa desde a constitución.

Dentro dos socios actuais, están representados os seguintes sectores:

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Táboa 28. Socios actuais segundo sectores

SECTOR	NÚMERO DE SOCIOS
Público	24
Sociocomunitario	34
Agroforestal	11
Empresarial	9
Benestar social	12
Turismo e hostalería	3

Dentro destes asociados, a descomposición e evolución é a seguinte:

- 50 socios fundadores: 14 concellos, 15 mesa dinamización sociocomunitaria, 7 mesa agroforestal, 8 mesa empresarial, 5 mesa benestar social, 1 mesa turismo e hostalería.
- 33 socios na X.D. (Xunta Directiva) por P.E. (Procedemento Escrito, concretamente por correo electrónico) do 25/05/2016: 8 concellos + UDC, 14 mesa dinamización sociocomunitaria, 2 mesa agroforestal, 1 mesa empresarial, 6 mesa benestar social, 1 mesa turismo e hostalería.
- Posteriormente engadíronse seis novas entidades: 2 mesa dinamización sociocomunitaria (X.D. 25/08/2016), 2 mesa agroforestal (X.D. 25/08/2016 e X.D. 23/01/2017), 1 mesa benestar social (X.D. 27/06/2017), 1 mesa turismo e hostalería (X.D. 25/08/2016).
- Non houbo baixas desde a constitución.
- Neste momento, hai 3 ou 4 entidades que solicitaron a adhesión ao longo do proceso de participación; GALP

Golfo Ártabro Norte, Asociación Cultural Paisaxes de Cariño, Asociación Forestal Terra Rendible, Museo Etnográfico de A Capela e tamén a FEGAMP notificou a intención de adherirse.

Durante o proceso de participación procurouse actuar en consecuencia para promover colectivos pouco presentes até daquela neste tipo de procesos.

En consonancia co sinalado na primeira entrega de documentación do presente proceso, estamos a mellorar a participación do colectivo de xuventude, entidades de conservación da natureza e sobre todo a participación da muller.

Así, ante a falta de colectivos de mozos e xuventude, creamos unha mesa de traballo cos responsables das oficinas municipais de información xuvenil OMIX para tratar as causas desta realidade. Creouse unha mesa ambiental cos colectivos ecoloxistas durante o proceso de participación e convidóuselles a participar na entidade. De igual maneira desenvolveuse unha mesa de igualdade de xénero que acordou a consolidación desa Mesa así como desenvolver un

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Foro anual entre outras accións, como se pode comprobar nas conclusións do apartado de participación.

Con respecto a como participan os socios dentro do GDR, a través dos seus órganos, a partir da revisión das Actas podemos concluír que a participación media nas xuntas directivas é moi alta, do 93,12 %. Nas xuntas directivas a presenza das mulleres creceu desde menos do 9% na primeira ata ser un terzo dos asistentes nas ultimas reunións deste ano.

Os colectivos máis participativos son o sector institucional e o sector de benestar social. Por outra banda o sector sociocomunitario e o sector turístico presentan menor participación.

Os sectores agroforestal e empresarial tamén teñen unha boa participación, en relación co nº de asociados dos seus respectivos sectores.

Cabe destacar que o único sector no que predomina a representación maioritaria de mulleres é o de benestar social. Nos outros sectores as mulleres representan unha media do 10% dos participantes

C.6.2 Avaliación dos resultados e o impacto no territorio

O deseño da estratexia de desenvolvemento rural para o período 2014-2020 puxo o foco nos principais aspectos observados no DAFO elaborado, así como para os diversos aspectos sectoriais identificados. Valoráronse aspectos relevantes das necesidades dos sectores crave da economía do territorio e da integración social dos diferentes axentes. No que respecta á análise DAFO elaborada en apartados anteriores, e comparando cos períodos precedentes, é preciso sinalar que existen cuestións que seguen estando vixentes para o período actual da estratexia. No caso das debilidades, segue

sendo pertinente o elevado envellecemento da poboación e de dependencia ou a diminución continuada da poboación nas últimas décadas. Outras debilidades detectadas que se mantén na actualidade son as dificultades para a inserción laboral de xoves e mulleres, as deficiencias no subministro eléctrico e na xestión das augas, a baixa utilización das tecnoloxías de comunicación, ou a escaseza de escolas infantís, gardarías e centros de día ou xeriátricos. Tamén se manteñen certas ameazas en ambos períodos: o deterioro de elementos patrimoniais, as carencias na conservación do mesmo, a ausencia de substitución xeracional das explotacións, ou a estacionalidade na demanda turística. Estas ameazas e debilidades ten nalgúns casos carácter estrutural que dificulta aínda máis a súa superación e supoñen retos non superados do período anterior.

Doutra banda, en canto ás fortalezas, existen aspectos que se mantiveron ao longo de ambos períodos. Algúns deles son a existencia dun importante patrimonio natural e cultural, a existencia das IXPs Pemento do Couto, Grello de Galicia ou Tenreira Galega, ou a recoñecida calidade dos produtos agroalimentarios do territorio. En canto ás oportunidades, mantéñense cuestións como a localización estratéxica do territorio, a demanda social de produtos de calidade e comercializados en circuitos curtos, a existencia de mercados locais e feiras tradicionais, ou o crecente interese polo turismo temático, cultural e de natureza. Neste sentido, as temáticas das accións atopábanse estreitamente relacionadas cos obxectivos formulados pola estratexia e tamén coas consideracións respecto ao período anterior 2007-2013 para os diferentes GDR que formaron parte. Tívoise en consideración as implicacións do cambio sufrido na composición do GDR entre 2007-2013 e 2014-2020, así como as particularidades dos novos territorios que pasaron a conformalo na etapa actual. A exhaustiva avaliación da realidade territorial durante

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

o este período foi un aspecto crave no deseño da estratexia e proporcionou un marco adecuado para a formulación de obxectivos e deseño de accións. Así, a estratexia 2007-2013 para o GDR Costa Noroeste expuña sete obxectivos xenerais, que afectan a diversos ámbitos relativos á regresión demográfica e o mantemento da poboación, o benestar social, a renda da poboación, a taxa de desemprego, a actividade económica, os recursos naturais e culturais, e a conservación ambiental. Ao mesmo tempo, o GDR EuroEume expuña tres obxectivos xenerais para a súa estratexia: relativos a base produtiva agroalimentaria, a sustentabilidade do sector agrario e forestal e a mellora da calidade de vida das zonas rurais. Os obxectivos deseñados para a estratexia 2014-2020 recollen algúns dos expostos por os anteriores GDR no período precedente. Defínese un obxectivo xeral que aborda o desenvolvemento sustentable, se promove o crecemento económico perdurable a longo prazo e a renovación e conservación dos recursos naturais do territorio. Este obxectivo apóiase en catro actuacións que afectan á capacidade de organización da poboación, á conservación dos recursos patrimoniais, naturais e culturais, a mellora dos sistemas de produción e a diversificación da actividade económica. En ambos períodos de análises, os tres GDR manteñen a importancia do sector primario.

As actuacións do período 2014-2020 recollen gran parte das actuacións desenvolvidas no período anterior polos GDR Costa Noroeste e EuroEume. Tamén inclúe algunhas actuacións novas con respecto ao período anterior, entre as cales destacan: desenvolver un censo para promover a mobilidade das parcelas, incentivar a valorización de producións complementarias como micoloxía ou pequenos froitos, apoiar accións que fomenten os investimentos sociais, promover a comercialización en circuítos curtos, ou potenciar marcas de calidade.

A análise dos cadros financeiros permite observar as diferenzas entre os dous períodos anteriores da estratexia Leader. Para o período 2007-2013, o GDR EuroEume rexistraba un gasto público proxectado entre 2008 e 2013 de 2.723.139,19€ para o total do programa. Desta cantidade, case o 16,67% correspóndese coa Medida 431 relativa aos gastos de funcionamento do GDR. O 20,83% desta cantidade total correspóndese coa Medida 411 relativa á dinamización do sector agrario e forestal, sendo todos os proxectos desta medida de carácter produtivo. A Medida 412 relativa á mellora ambiental e do contorno rural supón o 51,58% do total do gasto proxectado do programa. Esta medida contempla proxectos produtivos e non produtivos, repartíndose o gasto proxectado entre proxectos (72,70% do total do gasto desta medida) e non produtivos supoñen (o 27,30% do total). Este cadro financeiro sufriu unha modificación posterior para o ano 2013. En canto ao GDR Costa Noroeste, o gasto total da estratexia entre 2008 e 2015 supón aproximadamente o 86,32% do gasto do programa. Mentres que os gastos relativos á Medida 431 (funcionamento e promoción) constitúen o 13,68% do gasto total do programa. A Medida 411 supón o 20% do gasto da estratexia e a Medida 412 representa o 4%, mentres que a Medida 413 implica o 76% restante. No que respecta aos proxectos, e os produtivos representan o 75% do gasto público da estratexia, mentres que os non produtivos constitúen o 25% restante. No caso de Seitura 22, o gasto proxectado para o período 2014-2020 para a estratexia, 5.000.000€, distribuíse entre a submedida 19.2 relativa ao apoio para a realización de operacións conforme á EDLP (83% do gasto total da estratexia) e a submedida 19.4, correspondente coa axuda para os custos correntes da EDLP e para animación, que supón o 17% restante. Se se atende á división entre tipos de proxectos, Obsérvase que o 65% do total de gasto proxectado para a submedida 19.2 destinaríase a proxectos

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

produtivos, mentres que os non produtivos supoñerían o 34,13%. O 0,87% restante do gasto total da submedida 19.2 correspóndese coa formación promovida polo GDR. Entre períodos mantense practicamente a proporción entre o gasto asignado entre proxectos produtivos e non produtivos. Ademais, o peso relativo da axuda para os custos correntes é lixeiramente máis elevado no período 2014-2020, aínda que moi próximo ao peso xa observado no período anterior.

Como se comentou na análise, é necesario considerar que existen cadros financeiros proxectados nas estratexias anteriores e os cadros que finalmente foron aprobados pola Administración. Os cadros aprobados supoñen a modificación deses primeiros cadros, e mostran unha imaxe máis realista do gasto público para estes períodos.

No que respecta aos cadros financeiros aprobados, obsérvase diferentes distribucións do gasto segundo o período. Apréciase notables diferenzas entre o gasto do GDR EuroEume y Costa Noroeste, tendo menos peso relativo as medidas 411 e 412 no caso do GDR Costa Noroeste. Para este GDR, a Medida 413 supuxo o 76% do gasto público, cifra que tamén se atopa por encima da porcentaxe calculada para o GDR EuroEume. Con todo, os gastos de funcionamento (Medida 431) atopábanse por baixo do valor do GDR EuroEume, sendo o 13,68% para o GDR Costa Noroeste. Pasando ao período máis recente da estratexia, 2014-2020, obsérvase que entre 2017 e 2023 a porcentaxe do gasto dedicado ao financiamento de proxectos é de aproximadamente 74,66% do gasto público. Os gastos de funcionamento para o GDR Seitura 22 durante este período supuxeron o 25,34% do total do gasto da estratexia. Para este período, en media, os proxectos produtivos supoñen o 68,71% do gasto público da estratexia. O gasto dos non

produtivos divídese entre Non Produtivos (entidades públicas locais), que constitúe aproximadamente o 18,38% do gasto, e os Non Produtivos (institucións de carácter privado), que supoñen en media o 12,54% do gasto para este período. No tres casos, os proxectos produtivos supuxeron maior porcentaxe do gasto público dos cadros financeiros, estando próximos en canto á proporción do gasto destinada aos mesmos.

Un aspecto relevante a ter en consideración é as diferenzas nas capacidades de xestión, manexo de proxectos e financiamento dos territorios tras a unión dos GDR Costa Noroeste e EuroEume, dando lugar a Seitura 22. Así, as táboas comparativas dos apartados anteriores mostran importantes diferenzas. Estes datos son relevante para valorar os efectos derivados da unión dos GDR e as súas consecuencias no desenvolvemento.

De outra banda, no que se refire aos baremos de priorización, obsérvase que non existen diferenzas relevantes entre os GDR Costa Noroeste e EuroEume para o período 2007-2013. As poucas excepcións pódense atopar nos seguintes criterios de selección: relativo aos proxectos non produtivos, para o GDR Costa Noroeste, este criterio implica considerar as características do promotor ou promotoras, mentres que para o GDR EuroEume supuxo considerar tamén o ámbito de actuación do proxecto; para Costa Noroeste, a porcentaxe mínima de axuda para proxectos produtivos era o 20%, mentres que para EuroEume o mínimo é 15%; en canto á puntuación mínima e máxima para obter subvención, para Costa Noroeste, considerábase subvencionable o proxecto que acade a puntuación de 30 puntos, mentres que para EuroEume este mínimo atopábase en 41 puntos; en canto ao máximo, para Costa Noroeste situábase en 80 puntos e para EuroEume situábase en 81 puntos. No caso dos proxectos non produtivos, para Costa Noroeste o mínimo de axuda

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

a percibir é o 30% (proxectos de prioridade baixa), mentres que para EuroEume este mínimo situábase no 40%. Para o GDR Costa Noroeste, a puntuación mínima necesaria para obter financiamento para os proxectos non produtivos era de 35 puntos, que difire dos 40 mínimos de EuroEume. Esta diferenza tamén ocorre coa puntuación máxima para este tipo de proxectos, que en Costa Noroeste era de 75 puntos e en EuroEume de 85 puntos.

Os criterios de selección para o período 2014-2020 de Seitura 22 cambian lixeiramente con respecto ao período anterior da estratexia. O criterio relativo á incidencia no emprego para proxectos produtivos pasa dun máximo de 25 puntos en 2007-2013 a un máximo de 20 puntos. O criterio sobre o impacto sobre o territorio segundo a tipoloxía de proxecto pasa de 25 puntos máximos a 30 puntos en 2014-2020. Os máximos para os criterios de selección de proxectos non produtivos mantéñense entre os diferentes períodos.

É preciso profundar na importancia do baremo utilizado e o seu impacto na consecución de obxectivos da estratexia. Nese sentido, o baremo aplicado no período 2014-2020 presenta limitacións que han de ser tidas en conta para estratexias futuras. O principal problema obsérvase no tipo de proxecto que recibe axuda a través deste baremo, pois tal e como está deseñada, pode favorecer a proxectos de gran tamaño. Isto ocorre en detrimento de pequenos proxectos. Aínda así, en xeral, considérase que si foron criterios útiles para discriminar proxectos e adecualos aos obxectivos principais da estratexia.

En canto aos proxectos, existe un predominio de proxectos produtivos fronte aos non produtivos no caso dos tres GDRs. En canto aos sectores principais de actuación, a maioría dos proxectos centráronse noutros sectores distintos do primario. O resto dos proxectos atópanse no sector primario.

En canto aos datos dos proxectos finalmente executados para os períodos anteriores, obsérvase que a porcentaxe de financiamento pago en relación ao proposto, aínda sendo elevado na maioría dos casos, en poucos deles chega ao 100%. Existe diferenza entre os custos proxectados ao solicitar a axuda e o custo real no momento de ser executado o proxecto. O feito de que nalgúns casos non se chegase ao 100% da axuda estimada tamén permitiu que existise un remanente que facilitou financiar outros proxectos de interese que en principio non podían chegar a esa axuda.

Obsérvase tamén unha notable contribución ao emprego destes proxectos subvencionados. É preciso destacar as UTA relacionadas con colectivos específicos, onde se observa unha relevancia importante dá contratación de mulleres e a contratación de mozos. De media, para os dous períodos anteriores o importe medio de axuda para os tres GDR supuxo 49.300,45€ e o financiamento dos proxectos cubriu de media case o 48% do valor total do proxecto.

Tamén obsérvase concellos máis dinámicos, cun número relativo elevado ao longo dos diferentes períodos, e concellos que poden requirir un impulso maior. Existen tamén diferenzas en canto ao tipo de promotor dos proxectos por GDR. Así, obsérvase que a maioría dos solicitantes de proxectos para Costa Noroeste e Seitura 22 pertencían á Administración Local, e no caso de EuroEume destaca a figura da persoa física.

Con respecto aos obxectivos expostos pola Estratexia 2014-2020, obsérvase que os proxectos desenvolvidos atópanse en concordancia cos devanditos obxectivos. Desenvolvéronse proxectos que pretenden incrementar a competitividade, con capacidade para preservar e mellorar a sustentabilidade. No caso de EuroEume, obsérvase unha concordancia entre os tipos de proxectos desenvolvidos e os obxectivos presentes na súa

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

estratexia: reforzar a base produtiva agroalimentaria, impulsar ao sector agrario e forestal multifuncional e mellorar a calidade de vida. Para Costa Noroeste, tamén se aprecian proxectos que pretendían elevar o benestar social, mellorar os niveis de renda, manter a poboación e diminuír o desemprego, en liña cos seus obxectivos iniciais. É preciso destacar a relevancia e variedade dos proxectos relativos ao sector primario, que abordan diferentes aspectos como se comentou na análise do apartado anterior.. Dentro da estratexia tentouse favorecer un perfil diverso dentro dos promotores das accións, abarcando ao maior número de actores sociais posible. Ademais, é preciso destacar a incidencia desas accións sobre outras actuacións financiadas, como se explica no seguinte apartado a través de exemplos de proxectos de éxito do GDR.

É necesario destacar a especial disposición para que os proxectos apoiados atópanse ben axustados aos obxectivos determinados pola estratexia. A valoración da aplicación dos baremos establecidos mostra que cumpriron a función de seleccionar proxectos axustados ás medidas e obxectivos da estratexia, resultando suficientemente discriminantes.

C.6.3 Proxectos considerados casos de éxito a destacar

Neste punto identificaremos tres proxectos financiados polo GDR en anos anteriores que son considerados casos de éxito destacables.

Proxecto: Creación do centro comarcal de apoio ao desenvolvemento rural

Resumo: Creación e xestión conxunta por parte dos concellos, co obxectivo de ofrecer asesoramento, formación e información a persoas emprendedoras no ámbito agroalimentario. Ademais de promover a comercialización e a innovación neste sector.

Os concellos de Moeche, San Sadurniño, Valdoviño e Cerdido son municipios rurais situados a cabalo entre as comarcas de Ferrolterra e o Ortegal. Trátase dun territorio vizoso e moi produtivo dende o punto de vista agrario, pola contra, nos últimos decenios as actividades vencelladas ao agro e ao aproveitamento dos seus recursos foron reducíndose. Co obxectivo de mudar esta situación, os catro concellos pretendían desenvolver a creación dun centro comarcal de apoio ao desenvolvemento rural que ofrezca os seguintes servizos:

- Ofertar asesoramento e información a persoas emprendedoras no ámbito agroalimentario
- Realización de accións formativas vencelladas ao desenvolvemento agroalimentario
- Realización de accións divulgativas (charlas, visitas, encontros...) Sobre o medio rural galego e as súas potencialidades
- Uso do obradoiro para a elaboración de produtos agroalimentarios para empresas e persoas profesionais
- Uso colaborativo do obradoiro para a transformación de produtos agroalimentarios destinados ao autoconsumo
- Promoción da comercialización de proximidade (p. Ex. Feiras e mercados, hostalaría, tendas, comedores escolares e de empresas...)
- Promoción da innovación e da participación en proxectos experimentais e de investigación no sector agroalimentario.

Este centro está situado na antiga nave dos queixos, dentro do recinto da feira de Moeche, Parroquia de San Xoán. Os catro concellos participantes asinarían un acordo ou convenio para a xestión conxunta, aprobado nos respectivos plenos.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

As pequenas explotacións e particulares da provincia poden procesar aquí as súas colleitas, xa sexa para autoconsumo ou para darlle saída aos excedentes. Desta maneira contribúese a complementar as economías familiares e a xerar oportunidades de desenvolvemento no territorio. As instalacións d'A Fusquenlla están completamente equipadas para atender a produción autoxestionada de distintos tipos de conservas e elaborados vexetais e de mel, cumprindo sempre coa normativa sobre seguridade, sanidade, etiquetaxe e trazabilidade alimentaria. Todo deseñado para facilitar o traballo e telo todo á man cando fai falla. Un dos principais lugares da Fusquenlla é a zona de conserva e zumes. Nela instaláronse unha cociña industrial, un forno combi de alta capacidade para cocción, asado e pasteurización, a mesa de traballo con refrixerador e outros materiais necesarios, como son mesas e carros auxiliares, o batedor, a tamizadora, as básculas de precisión, a máquina lavalouzas e unha completa batería de potas, cazos, coitelos, garfos e outros utensilios. Noutra á desta mesma sala sitúanse a trituradora de froita e a prensa hidráulica para o apertado e filtrado de zumes, aos que logo se lles poderá dar un tratamento térmico para alonxar o tempo de conservación mantendo todas as súas propiedades. O recinto ten dous almacéns para o produto xa elaborado. Un está ao carón da cociña, mentres que o outro se atopa na zona de extracción e envasado de mel. Esta área da Fusquenlla, que tamén ten entrada propia de materia prima, distribúese en dúas plantas unidas por unha escaleira interior. Na superior van colocadas a desoperculadora automática e o extractor por centrifugado, con capacidade para 18 cadros de cada vez. Dúas tubaxes comunican esta sala coa do baixo, onde o mel cae por gravidade directamente aos tanques de decantación e desde alí pasa a unha moderna máquina de envasado que axiliza o traballo.

Os dous primeiros cursos que se impartiron en xullo e agosto de 2022 centráronse exclusivamente na transformación de produtos hortofrutícolas a través de oito módulos de 63 horas de teoría e práctica:

- Hixiene e manipulación de alimentos. (15h)
- Limpeza e desinfección do espazo de traballo. (6h)
- Prevención de riscos laborais específicos do sector. (9h)
- Manexo do equipamento e instalacións. (6h)
- Manexo de ferramentas informáticas para a produción de conservas. (6h)
- Trazabilidade. Documentación e cumprimento de normas. (6h)
- Elaboración de custos do uso das instalacións. (3h)
- Transformación de produtos hortofrutícolas. (12h)

Para estes dous primeiros cursos ofertáronse un máximo de 15 prazas, coa esixencia de asistir polo menos ao 90% das horas de cada módulo. Ademais tamén foi necesario que as persoas participantes superasen con suficiencia todos e cada un dos apartados formativos para poder ser admitidas despois como usuarias da Fusquenlla. Estase primando a participación de persoas dos catro municipios que desenvolvan a súa actividade no sector agrario e alimentario e que teñan unha clara vinculación co mundo rural. Este proxecto é susceptible de ser replicado por outros territorios e de favorecer a colaboración entre territorios diversos, como ocorre actualmente.

Promotor: Concellos do GDR

Natureza do proxecto: Non produtivo

Tipo de proxecto: Proxecto de interese público.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Tipo de promotor: concellos

Financiamento outorgado: 182.704,73 €

Recursos privados mobilizados: 0 €

Factor de éxito do proxecto: Ofrecer servizos que facilitan o inicio dun proxecto agroalimentario moi preto dos posibles beneficiarios.

Imaxe 1. Exterior do A Fusquenlla, o Centro de Transformación Agroalimentaria de Cerdido, Moeche, San Sadurniño y Valdoviño

Fonte: César Galdo. Campogalego.es

Contacto:

Estrada San Ramón, 15563 San Xoán de Moeche, A Coruña

Teléfono: 981 40 40 06

www.afusquenlla.gal

Proxecto: Ampliación residencia Suacasa

Resumo: Ampliación dun centro residencial de 24 prazas, engadindo dúas unidades residenciais diferenciadas, con espazo para albergar a 15 persoas e unha vivenda comunitaria, no que vivirán 6 persoas ofrecendo unha atención personalizada, dada a alta demanda da zona de Ferrolterra, Eume e Ortegal.

Os obxectivos perseguidos son:

- Crear a infraestrutura necesaria para dar aloxamento e servizo a 21 persoas maiores con ou sen dependencia.
- Continuar xerando estabilidade coa conversión de traballos temporais e a xornada parcial en traballos indefinidos, nun colectivo principalmente feminino.
- Traballar con provedores locais.
- Iniciar e desenvolver un proxecto de dixitalización da empresa. Tecnoloxía ao servizo do benestar dos maiores.
- Contribuír ó desenvolvemento sostible co uso de enerxías renovables.
- Dar visibilidade e integrar ó colectivo da terceira idade cun modelo residencial respectuoso.

Trátase dun centro aberto no medio rural, cunha atención integral 24 horas e accesibilidade á comunidade, que permiten unha calidade de vida digna ás persoas que viven nela, favorecendo o

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

desenvolvemento persoal, a autonomía e a satisfacción de cada un dos residentes. O centro residencial Suacasa ofrece os seguintes servizos:

Aloxamento: uso de cuarto individual ou dobre segundo o contratado e das áreas comúns do centro. Todas as habitacións teñen un sistema de alarma e chamada de aviso.

Manutención: elaboración de diferentes dietas semanais dirixidas e supervisadas polos servizos médicos e pola dirección do centro, co fin de garantir a achega dietética e calórica adecuado a cada un dos residentes segundo as súas necesidades.

Soporte persoal do residente: comprende a utilización das dependencias, instalacións e zona exterior do centro por parte do residente, así como o lavado e pasado o ferro da roupa de uso persoal, así como da roupa de uso común da residencia.

Apoio aos residentes na realización das súas necesidades básicas: alimentación, hixiene, vestido, mobilidade e nas restantes actividades da vida diaria.

Plan de coidados especializados para persoas encamadas ou con gran dependencia.

Atención médica e de enfermería, con apertura de informe clínico no momento do ingreso do residente.

Fisioterapia e rehabilitación física, preventiva e de promoción da saúde.

Terapia ocupacional e animación sociocultural, promoción social, relación coa contorna e voluntariado social.

Atención social e psicolóxica cualificada, e intervención familiar.

Este proxecto é de especial relevancia, tanto polo emprego xerado e mantido como pola mellora das condicións de vida da poboación máis envellecida. Este tipo de proxecto é replicable por outros territorios, especialmente aqueles con unha maior poboación dependente.

Promotor: María Mar López Vigo

Natureza do proxecto: produtivo

Tipo de proxecto: Ampliación empresa.

Tipo de promotor: Autónomo

Financiamento outorgado: 200.000 €

Recursos privados mobilizados: 1.059.450,96 €

Factor de éxito do proxecto: O envellecemento da poboación é unha realidade na nosa sociedade que no ámbito rural ten menos opcións que no urbano. Por iso estas propostas son moi importantes

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Imaxe 2. Exterior residencia Suacasa

Fonte: inforesidencias.com

Contacto:

Silvalonga, 8, 15560, A Coruña

Teléfono: 981 49 03 57

Proxecto: Novos lácteos conservación/promoción

Resumo: Elaboración de queixo, iogur e leite de pasteurización lenta para poder ampliar a venda dos produtos o ter unha data de caducidade maior.

A Cooperativa de Campo Capela foi creada no ano 1969, co obxectivo de ter unha produción responsable, coherente co medio ambiente e coa mellor calidade sanitaria. Esta cooperativa reúne a 33 pequenos produtores de leite, cunha media de 15 vacas que son criadas en réxime semi-extensivo nos prados que rodean á cooperativa.

Ademais do requeixo, que é o produto estrela do selo Campo Capela, prodúcese queixo fresco, tenro, semicurado e curado, así como nata e manteiga. O resultado son produtos artesanais, frescos, con garantía de orixe. Conta cun produto certificado con selo de Denominación de Orixe, o “Queixo Teto”.

A Cooperativa Campo Capela está centrada na elaboración de lácteos como forma de darlle valor á produción propia de leite. Aínda que desde o inicio centrouse na fabricación con leite cru, desde hai ano e medio iniciouse outro proxecto de pasteurización para así ampliar mercado. Ademais de queixo, elaborárase leite fresco pasteurizado, sen homoxeneizar e iogur natural de pasteurización lenta.

Debendo acometer novas modificacións na instalación:

- Equipo de arrefriamento (Mellora do tempo de conservación do produto o permitir un envasado en frío)
- Instalación de fluídos independente (Rede independente para o fluxo lácteo e sistema de limpeza)

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

email:info@coopcapela.com

C.7 Orientacións e leccións extraídas para o novo período 2023-2027

Este apartado recolle as principais ideas e reflexións obtidas a través da análise realizada nos apartados anteriores. Así, preténdese abordar os principais ensinamentos e aprendizaxes xurdidos dos períodos 2007-2013 e 2014-2020 da estratexia.

No que respecta á análise DAFO elaborada en apartados anteriores, e comparando cos períodos precedentes, é preciso sinalar que existen cuestións que seguen estando vivas para o período actual.

No caso das debilidades, segue sendo pertinente o elevado envellecemento da poboación (superior á media galega) e de dependencia, o feito de que a poboación por entidade sexa moi inferior á media galega e provincial, ou a diminución continuada da poboación nas últimas décadas. Outras debilidades detectadas para o período 2014-2020 que se mantén na actualidade son as dificultades para a inserción laboral de xoves e mulleres, as deficiencias no subministro eléctrico e na xestión das augas, abastecemento, saneamento e depuración, a baixa utilización das tecnoloxías de comunicación, ou a escaseza de escolas infantís ou gardarías así como de centros de día ou xeriátricos. Tamén se manteñen certas ameazas en ambos períodos, como é o caso da deterioración de elementos patrimoniais e as carencias na conservación do mesmo, a ausencia de substitución xeracional na maioría das explotacións, ou a dependencia da climatoloxía na demanda turística que se traduce nunha forte estacionalidade no sector. Estas ameazas e debilidades supoñen retos non superados

do período anterior, tendo nalgúns casos un carácter estrutural que dificulta aínda máis a súa superación.

A estas cuestións acompañáanse novos aspectos detectados durante os procesos participativos e que teñen o potencial de afectar ao novo período da estratexia. Neste sentido, identifícanse novas debilidades como a xestión mellorable do espazo natural con figuras de protección ambiental pouco desenvolvidas, a deterioración e ruptura do tradicional vínculo horta-gando-monte, un déficit de profesionalización no tema dos coidados á poboación máis envellecida, ou a falta de coordinación entre o sistema educativo e os Concellos e axentes do territorio á hora de facilitar o acceso a formación a unha poboación dispersa. As novas ameazas identificadas para o período 2023-2027 son o actual escenario de crise que aborda diferentes ámbitos como o ambiental, a socioeconómica, ou a alimentaria; a tendencia á “urbanización cultural”, que resta vínculos co ámbito agrario; a falta de formación en políticas de igualdade; ou a ausencia de cultura de participación.

Doutra banda, en canto ás fortalezas, obsérvanse aspectos que se mantiveron ao longo de ambos períodos. Algúns destes aspectos son a existencia dun importante patrimonio natural e cultural, a existencia das IXPs Pemento do Couto, Grelo de Galicia ou Tenreira Galega, con importante presenza no territorio, ou a recoñecida calidade dos produtos agroalimentarios do territorio. En canto ás oportunidades, mantéñense cuestións como a localización estratéxica do territorio, a implantación progresiva de a Lei de dependencia, a demanda social de produtos de calidade e comercializados en circuitos curtos, a existencia de mercados locais e feiras tradicionais, ou o crecente interese polo turismo temático, cultural e de natureza.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

Ademais, identifícanse unha serie de aspectos clave de fronte ao novo período da estratexia que acompañarán ás mencionadas fortalezas e oportunidades do período anterior. É preciso destacar entre as fortalezas identificadas para o novo período a iniciativa da creación do Xeoparque do Cabo Ortegal, o potencial enerxético dos recursos presentes no monte, a presenza e forza crecente dos movementos feministas no territorio, o aumento da colaboración entre os Concellos do territorio, ou a presenza no territorio dun tecido notable de PEMES. Sobre as oportunidades, identifícanse cuestións como un nicho de emprego con gran potencial relativo aos coidados e atención a domicilio, o escenario de transición agroecolóxica, a percepción crecente de que o rural supón mellor unha calidade de vida, ou o actual escenario enerxético, que leva á necesidade de operar cun mix combinado de enerxía.

De outra banda, a análise dos cadros financeiros permite observar as diferenzas entre os períodos anteriores da estratexia Leader, como se abordou anteriormente. No gasto proxectado para o período 2014-2020 producíronse diversos cambios e adaptacións, derivados da aprendizaxe do período anterior. Neste sentido, os fondos que asignáronse a submedida 19.4 “Custos correntes da Estratexia de Desenvolvemento Local e para Animación” foi do 17% do total, incluíndo os custos correntes, que representan o 88% desta submedida e os gastos de animación que representa o 12% da submedida. A porcentaxe menor de fondos na medida 19.4 (o 17% en vez do 25%) adoptouse co obxecto de incrementar a contía de fondos para a submedida 19.2. de apoio para a realización de operacións. Os fondos asignados á formación promovida polo GDR supuxeron o 2,5% dos fondos da medida 19.4. Os fondos non produtivos divídense en proxectos promovidos por entidades públicas locais, as que se asignan o 70% dos fondos, e institucións de carácter privado, ás que se lle asignan o 30% restante. Esta

decisión tomouse como consecuencia da experiencia observada en períodos anteriores, respecto ao número de proxectos presentados por entidades públicas e entidades privadas.

Un aspecto relevante a destacar, resultado da análise realizada, é que o deseño dos cadros financeiros presentados na estratexia presenta importantes diferenzas cos datos finalmente aprobados pola Administración. Trátase así dun cadro de máximos que se ve transformado e despois adaptado ás cuestións que ten en consideración a Administración. Para esa valoración, existen en principio criterios de carácter obxectivo (como a poboación, rendas, índice de dependencia, etc.), aínda que podería ser de interese facilitar unha guía de aspectos non obxectivos, como os que se refiren a melloras na presentación por exemplo.

Así, no que respecta aos cadros financeiros aprobados, obsérvase diferentes distribucións do gasto segundo o período. Con respecto ao período máis recente da estratexia, 2014-2020, obsérvase que entre 2017 e 2023 a porcentaxe do gasto do GDR Seitura 22 dedicado ao financiamento de proxectos é de aproximadamente 74,66% do gasto público. Os gastos de funcionamento supuxeron o 25,34% do total do gasto da estratexia. Para este período, en media, os proxectos produtivos supoñen o 68,71% do gasto público da estratexia. O gasto dos non produtivos divídese entre Non Produtivos (entidades públicas locais), que constitúe aproximadamente o 18,38% do gasto, e os Non Produtivos (institucións de carácter privado), que supoñen en media o 12,54% do gasto para este período. Nos tres casos dos GDR de Seitura 22, Costa Noroeste y EuroEume, os proxectos produtivos supuxeron maior porcentaxe do gasto público dos cadros financeiros, estando próximos en canto á proporción do gasto destinada aos mesmos.

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

De outra banda, as temáticas das accións atopábanse estreitamente relacionadas cos obxectivos formulados pola estratexia e tamén coas consideracións respecto ao período anterior 2007-2013 para os diferentes GDR que formaron parte. Tívoise en consideración as implicacións do cambio sufrido na composición do GDR entre 2007-2013 e 2014-2020, grazas á exhaustiva avaliación da realidade territorial durante este período. Neste sentido, a estratexia 2007-2013 para o GDR Costa Noroeste expuña sete obxectivos xenerais e tres no caso de EuroEume. Os obxectivos deseñados para a estratexia 2014-2020 recollen algúns dos expostos por os anteriores GDR no período precedente. Así, defínese un obxectivo xeneral que aborda o desenvolvemento sustentable, se promove o crecemento económico perdurable a longo prazo e a renovación e conservación dos recursos naturais do territorio. Ás actuacións do período 2014-2020 recollen gran parte das actuacións desenvolvidas no período anterior polos GDR Costa Noroeste e EuroEume. Tamén inclúe algunhas actuacións novas con respecto ao período anterior, como son: desenvolver un censo para promover a mobilidade das parcelas, incentivar a valorización de producións complementarias como micoloxía ou pequenos froitos, apoiar accións que fomenten os investimentos sociais, promover a comercialización en circuitos curtos, ou potenciar marcas de calidade.

Doutra banda, con respecto ás porcentaxes finalmente pagas de axuda e as súas desviacións da cantidade proxectada, é preciso sinalar que as diferenzas que se producen poden responder a varios factores. Nos últimos tempos, obsérvase un aumento continuado dos custos, como tamén se reflicte nos datos do IPC durante o último ano. Estes cambios continuos nos prezos poden acabar repercutindo, parcialmente, nas cantidades finalmente executadas. Pero tamén se observou casos nos que non se chega a executar o 100% da axuda solicitada debido a que a cantidade estimada dos

custos (orçamento proxectado do proxecto) termina sendo superior aos custos reais unha vez executado o proxecto. Prodúcese así un axuste dos prezos que este caso é beneficioso para o solicitante da axuda. Ao mesmo tempo, ese axuste permite que os fondos restantes supoñan unha oportunidade para financiar outros proxectos.

Un aspecto relevante a ter en consideración é as diferenzas nas capacidades de xestión, manexo de proxectos e financiamento dos territorios tras a unión dos GDR Costa Noroeste e EuroEume. As táboas comparativas dos apartados anteriores mostran que a suma dos orzamentos aceptados no período 2007-2013 dos dous GDR existentes é superior ao orzamento aceptado para o período posterior para Seitura 22, Este feito tamén se observa na cantidade de axuda aceptada. Con todo, a porcentaxe de financiamento si foi maior para Seitura 22 cos datos analizados, que para os outros GDR no período anterior. Estes datos son necesarios para valorar os efectos derivados da unión dos GDR e as súas consecuencias presentes e futuras.

Doutra banda, os indicadores recolleitos mostran que o predominio de proxectos produtivos fronte aos non produtivos no caso dos tres GDRs. En canto aos sectores principais de actuación, a maioría dos proxectos centráronse noutros sectores distintos do primario. En canto aos datos dos proxectos finalmente executados para os períodos anteriores, obsérvase que a porcentaxe de financiamento pago en relación ao proposto, aínda sendo elevado na maioría dos casos, en poucos deles chega ao 100%. Como xa se comentou anteriormente, pode explicarse por a existencia dunha diferenza entre os custos proxectados ao solicitar a axuda e o custo real no momento de ser executada. Nalgúns casos, estes custos estimados

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

poden ser superiores aos finais, co que non se chega a cubrir esa cifra de axuda inicial.

Obsérvase tamén unha notable contribución ao emprego destes proxectos subvencionados. É preciso destacar as UTA relacionadas con colectivos específicos, onde se observa unha relevancia importante dá contratación de mulleres e a contratación de mozos. Atendendo á distribución de proxectos por concellos, pódese distinguir concellos máis dinámicos e concellos que poden requirir un impulso maior, así como coñecer en profundidade as súas dinámicas. É preciso destacar a relevancia e variedade dos proxectos relativos ao sector primario, que abordan diferentes aspectos como se comentou na análise do apartado anterior.

Con respecto aos obxectivos expostos pola Estratexia 2014-2020, obsérvase que os proxectos desenvolvidos atópanse en concordancia cos devanditos obxectivos, tanto para Seitura 22 como para EuroEume e Costa Noroeste, no período 2007-2013. Desenvolvéronse proxectos para incrementar a competitividade, mellorar a sustentabilidade, ou implementar servizos á poboación nas zonas rurais,

Outro aspecto de especial importancia é o relativo aos obxectivos cambiantes das estratexias, segundo cada época. É preciso que a baremación teña relación cos obxectivos marcados pola estratexia para cada período. Estes obxectivos son cambiantes e tentan adaptarse ás situacións identificadas en cada momento do tempo. Neste sentido, pódese constatar que durante o período previo á estratexia 2007-2013, o obxectivo dominante era o fomento da actividade turística. Ao pasar ao período seguinte de 2007-2013, obsérvase a necesidade de potenciar a maquinaria agrícola, deixando nun segundo plano o turismo. No período 2014-2020 prodúcese outro cambio e procédese a excluír a maquinaria agrícola,

pasando a un primeiro plano o obxectivo amplo da sustentabilidade. O maior inconveniente destes cambios de temáticas é a diminución na capacidade para dar continuidade a certo tipo de proxectos. Aínda que as necesidades cambian co tempo, non todos os territorios teñen as mesmas necesidades, características nin potencialidades, sendo preciso favorecer certa continuidade para que podan aproveitar as fortalezas xeradas. As limitacións sectoriais, que diverxen entre períodos como se sinalou, poden ser vistas como un obstáculo ao desenvolvemento e pode xerar confusión entre os axentes implicados, especialmente entre axentes promotores que non poidan dar continuidade á súa actividade ou proxecto. En conclusión, obsérvase a necesidade de que o baremo deseñado estea en sintonía cos obxectivos perseguidos, tamén desde un punto de vista práctico acorde co territorio. Lograr esta afinación do baremo non é sinxelo e expor certas dificultades, como algunhas das descritas. Outras son as relativas ao tamaño dos proxectos, como se explica a continuación.

No que se refire aos baremos de priorización, obsérvase que practicamente non existen diferenzas entre os GDR Costa Noroeste e EuroEume para o período 2007-2013. Os criterios de selección e a puntuación máxima son equivalentes en ambos os casos. A única excepción pódese atopar no criterio de selección para os proxectos non produtivos. En canto á puntuación mínima e máxima para obter subvención, tamén se observan certas diferenzas, como se comentou na análise previamente realizada. No caso dos proxectos non produtivos, os topes subvencionable das prioridades media e alta, mantéñense. Os criterios de selección para o período 2014-2020 de Seitura 22 cambian lixeiramente con respecto ao período anterior da estratexia. Así, o criterio relativo á incidencia no emprego para proxectos produtivos pasa dun máximo de 25 puntos en 2007-2013 a un máximo de 20 puntos. O criterio sobre o impacto sobre o

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

territorio segundo a tipoloxía de proxecto pasa de 25 puntos máximos a 30 puntos en 2014-2020. Os máximos para os criterios de selección de proxectos non produtivos mantéñense entre os diferentes períodos.

Os baremos aplicados no período 2014-2020 mellora algunhas cuestións pero non corrixe aspectos relevantes xa detectados no período anterior. Isto supón certas limitacións para considerar para estratexias futuras. A pesar de que si foron criterios útiles para discriminar proxectos e adecualos aos obxectivos principais da estratexia, provocou tamén efectos non desexados. É preciso destacar unha problemática relativa a proxectos de elevado investimento. Nestes casos reciben a axuda máxima en detrimento de pequenos proxectos, que tamén son relevantes para o territorio e a estratexia. Con todo, establecer unha limitación sobre o montante dos proxectos pode supoñer a perda de proxectos tractores con carácter estratéxico. Un exemplo deste tipo de proxectos é o analizado nos proxectos de éxito desta memoria, relativo ao centro comarcal de apoio ao desenvolvemento rural situado en Moeche. Sería unha perda notable establecer unha baremación que deixase fora proxectos deste calado social. Aínda así, é preciso apoiar tamén proxectos pequenos que resulten viables e que acheguen socialmente ao territorio.

A identificación de temáticas prioritarias para o GDR ten o potencial de impulsar o desenvolvemento de futuros proxectos e a cooperación entre axentes sociais. Neste sentido, pódese falar polo menos dos seguintes aspectos prioritarios para as futuras estratexias:

1. Situación de contrastes no asentamento da poboación

Aspecto causante de importantes desigualdades sociais e de desenvolvemento nos diversos territorios do GDR, afectando aos principais sectores económicos. A isto únese unha baixa taxa de natalidade e a saída de poboación de maneira continua, co consecuente abandono do territorio. Faise imprescindible incidir en medidas que poidan favorecer o establecemento e desenvolvemento profesional e persoal nos concellos do GDR como garantía de continuidade para as futuras xeracións.

2. Perda da capacidade adquisitiva

Existen importantes diferenzas dentro do territorio. O 27% dos concellos perden capacidade adquisitiva nos últimos anos, como no caso dos concellos de Cerdido, Pontedeume, Cabanas, A Capela e Ferrol. Identifícase así unha relevante vulnerabilidade no territorio do GDR como consecuencia da desigual situación á que se enfrontan. A perda de poder adquisitivo, como consecuencia da situación inflacionaria actual, pode supoñer unha ameaza para ter en consideración de fronte ao futuro e ao desenvolvemento de novas estratexias.

3. Concentración da actividade económica

Seis concellos aportan a maior actividade ao GDR, reflexo da localización de grupos empresariais neses concellos: REGANOSA en Mugarodos, MEGASA en Narón, Construción Naval en Fene e Ferrol, Planta de Tratamento de Residuos en As Somozas e Central Eléctrica en As Pontes. Este feito implica, por unha banda, o potencial para considerar e explotar de cara ao futuro, pero tamén un reto derivado da concentración empresarial. É preciso poñer o foco en elementos futuros que permitan manter o equilibrio, potenciar

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativa

tamén territorios menos activos e poñer en valor o activo que supón esta actividade empresarial para o GDR.

4. Os retos do sector enerxético

Á actual crise enerxética derivada dos conflitos internacionais acontecidos durante o 2022, únese a puxanza para a comarca de As Pontes, que estaba a desenvolver a central eléctrica. Esta situación pode sumir a toda a contorna nunha crise económica, non só polos empregos directos que xera, senón por toda a actividade relacionada co transporte de mercadorías. Aspecto que supón un perigo de retroceso económico e social.

5. Actuacións para mellorar as expectativas de saúde da poboación

Este é un aspecto clave na sociedade actual e futura. A mellora da calidade de vida, especialmente en poboacións máis envellecidas onde as necesidades incrementanse, supón un reto notable. É por iso que se precisa de programas de acompañamento da xente maior e asistencia sanitaria próxima, adaptada a esta realidade

En resumo, estas situacións requiren de unha actuación futura para amortecer os seus efectos. De feito, estes aspectos aquí analizados inflúen en múltiples sectores, que se verán afectados de maneira tanto directa como indirecta.